

ZEMPLÉN.

Társadalmi és irodalmi lap.

ZEMPLÉN-VÁRMEGYE KÖZÖNSÉGÉNEK

ÉS A ZEMPLÉN-VÁRMEGYEI „TANÍTÓ-EGYESÜLET”-NEK

HIVATALOS LAPJA.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSÁRA:

Egész évre . . . 12 kor.
Félévre 6
Negyedévre . . . 3

Bérmintelen levelek csak ismert kezektől fogadhatók el.

Kéziratok nem adhatók vissza.

Egyes szám ára 30 fill.

A nyiltérben minden garmond sor díja 40 fill.

HIRDETÉS DIJJA

hivatalos hirdetéseknek: Minden szó után 2 fill.

Pettinél nagyobb, avagy díszbetűkkel, vagy körkötéssel ellátott hirdetésekért természet szerint minden négyzet centim. után 6 fill. számítatik.

Állandó hirdetéseknek kedvezmény nyújtatik.

Hirdetések és pénzküldemények a kiadóhivatalhoz intézendők.

Október 6.

(S—r.) Ötvenkét esztendeje mult annak, hogy az 1848—49-iki honvédek, a halhatatlan félistenek, a haza szent szabadságának védelmére fegyvert fogtak. Kiomló forró vérükkel, drága életük hősiességével megszerezték vissza nekünk ezt a drága hont, melyen kívül nincsen számunkra hely.

A hős vértanúk örök álmokat aluszszák a sir csöndes ölén. Néma, csendes emberek ők, a kik ötvenkét évvel ezelőtt a magyar haza szabadságáért küzdöttek, de emlékeztük el minden nemes magyar szíven — mindörökké!

Minden igaz magyar érző szív lerója a kegyelet adóját a mai napon. A mindennapi élet gyötrelmeitől elfáradt lélek a mai napon megpihen, magába tér és átérzi azt, hogy a nagy tettek jutalma örökön-örökké tart; hogy a magyar nemzedék az ő dicső emlékeztü nagyjait soha feledni nem fogja. A diadalmas csaták hősei örök pihenésre tértek, de emlékeztük el mindazok szívében, kiket a hazafiság lángja hevít és élni fog, míg a haza fogalma ki nem vész. . .

Minden nemzet arany betűkkel vési történetébe dicső nagyjai nevét. Emlékek kitörölhetetlen, mert mindannyian a nemzet becsületének, hősiességének, sőt magának a nemzetnek fenntartói és megmentői.

Mennyivel inkább kell azt a mi nemzetünknek tennie, mely annyi küzdelemben, annyi sorscsapásban ment át a multban, és hogy még meg van: csakis az olyan hősöknek köszönheti, mint a milyenek voltak ötvenkét évvel ezelőtt a mai nap vértanúi is.

Az a 13: arany betűkkel van a nemzet történetkönyvébe felírva. Ott fog az ragyogni az késő utódoknak is, mint sokat sanyargatott nemzetünk őrszellemének szent névsora. Vezérlő csillagokul ragyognak ők nemzetünk egén.

TÁRCA.

Küzdelmes választások.

(Vázlat egy sajtó alá készülő korrajzból.)
— A Zemplén eredeti tárcája. —

A mikor e soraim a tek. szerkesztő ur beceses engedelmével napvilágot látandának, már fél Magyarország, avagy talán az egész is, el lesz látva a törvényben előírt számmal megválasztott országos képviselőkkel. A „numerus clausus” be lesz töltve, legfeljebb itt-ott egy pótválasztás, vagy, a mi még kellemetlenebb, új választás, ha a magas királyi Kúriának úgy tetszik.

Vége a dicsőséges napoknak, a midőn a képviselőházi mandátumbíró bizottság gyakorolta hatalmát, jogát, fényes tisztét. Szegény kúriai bíráknak gyűlik meg a bajuk és munkájuk erősen ziháló keblü jelöltek okirataival.

Rége, azaz nem is oly régen jobb világ volt. A választások is kurucabb módon zajlottak le, vigabban, zeneszóval, dárídóval, végtelen murikkal.

Csak pár esztendő előtt pl. az egyik árvasgeyi kerületben oly harc folyt le a piros és fehér tollasok között, hogy 40 sebesült ember nyögte az alkotmányos háborusdi kellemetlen következményeit. De voltak is ám ott olyan „ivások”, hogy egy-egy koreszmárosnak elfogyott 50

Vezérek voltak — elvesztettük! De örökös szellemük megmutatta az utat, melyen haladnunk kell Magyarországon olyanná emelkedett, a milyenek ők álmodták. A szabadelvű szellem, melynek zászlóvivői voltak, nemzetünknek minden intézményében diadalát üli. Emlékükkel találkozunk az egész nemzet: régi ellenfelek kezét nyujtanak egymásnak, vitatkozó testvérek fel találják a magyar Golgotán a közös édes anyát, azt a közös hazát, a ki örököse lesz annak a szeretetnek, melyet kincsek helyett gyűjtöttek maguknak egy életen át.

Lelkük itt lebeg közöttünk a mai napon. Megtértükben egy új világot lát a 13 maga előtt az ő világhelyén. A kidült erdő helyén egy új palma-geszt emelkedett fel azóta. Az egy vivásu korból megtört alakok, megöszült fejek fogadják a visszatérő hősokeket; de körülöttük egy új nemzedék támadt: szeretetben őseihez hasonló.

A hála és hűség ikertestvérek. Ez hoz összebennünket e napon. A mely nemzet fiait így tudja tisztelni, az atyját is tiszteli. Amely nemzet alkotmányát kész védeni, az alkotmányának oszlopait is megvédi. A mely nemzet halottait megtudja ünnepelni, az a nemzet tudja az élőket is felmagasztalni, az oszítja a halhatatlanságot és a dicsőséget. . .

Nyugodjatok békében megdicsőült szellemek. Találjátok meg csendes álmotokban a mit a földön hiába kerestetek: a nyugalmat. Amíg a rögös földet tapossuk: örökdiék felettünk megdicsőült szellemek és vezessen bennünket ama szent eszmék felé, a mikért éltetek. küzdöttetek; a szabadság, egyenlőség, testvériség szent eszméje felé!

Leborulunk nagyságtok előtt és értetek egy forró imát rebegünk. Könyeink sirtokig hatoljanak, s Ti, mint halhatatlan hősök, fohászukkal az eget Urához fogtok jutni, hogy miértünk és szeretett hazánkért, egy jobb korért, „mely után buzgó imádság

hektoliter söre és 150 akó pálinkája egyetlen egy éjszakán és e rengeteg italt, mely fölért akárcsak az Arva folyóval: 300, mond: háromszáz választó drótosztót itta meg.

Szepes-Szombatban is hevesen küzdött a két párt egymással 1884-ben Pulszky Károly és gömöri Szontagh Pál állottak egymással szemben. Heteken át korteskedtek, verekedtek — közben pedig nagyokat ittak — a jámbor sepe-siek, akárcsak a kefekötők.

Az utolsó három nap alatt annyi sör fogyott el, hogy a poprádi sörgyár teljesen kiürült. Leszavazott pedig 2260 polgár; Pulszky Károlyra 1134, Szontaghra ellenben csak 1126 — tehát nyolccal kevesebb. Pulszky azóta a tulvilágon él — Szontagh Pál azonban főrendi lett „méltóságos” címmel.

De vajjon megboldogult Pulszky Agost szerencsésebb volt-e a nyolevanas években Uj-Verbászon? Nem, igazán nem. Mandátuma kerék 80.000 forintjába került és a mellett mennyi fáradtságba, izgalomba! Azt hiszem, ott szerzte szív- és vesebaját.

Nem járt nálánál szerencsésebben Andaházy László sem, ki Kézsmárkon Veszter Imrével szemben óriási kisebbségben maradt — a liceomi diákok agyafurt esinjai következtében. Fényes nappal esenték el táboraiból a gimnazisták! (horribile dictu!) a szende magurai választókat oly módon, hogy a városba érkezőknek összes kocsjait egyenesen a Veszter táboraiba hajtották. Lett is erre oly pompás verekedés, hogy 6 század gyalogságnak kellett a küzdőket

epedez százezer ajakán” velünk együtt esdezzetek.

Viraszszon őrszellemetek a haza felett mindaddig, míg megzendül a föltámadás harsónája!

Vezessetek bennünket, Ti halottaitokban is óriások e nemzet további nagysága felé!

Társas tanulmányi kirándulás.

Sáros-atak szept. 25.

A zemplén vármegyei gazdasági egyesület szőlészeti szakosztálya 1901. augusztus hó 16-án tartott ülésében — Laczay László dr. ügybuzgó és fáradhatatlan sz. o. elnök meghívására és indítványára — elhatározta, hogy szeptember hó végén szőlőoltvány szaporító és rekonstruált telepeinek megtekintése végett társas tanulmányi kirándulást rendez.

A kiránduláson, melynek kitünő idő kedvezett s mely szeptember hó 25-én volt, Tokaj-Hegyaljánk 20 uttörő, tanulmánygyó szőlőtelepítője vett részt.

A kirándulásnak két része volt. Egyik a sárospataki alsó határban, a Tisza partján áradmányos iszaptalajban kultivált oltványtelep tanulmányozása, — a másik a felső határban rekonstruált hegyi szőlők és zöldoltási módszer megtekintése.

Az oltványtelepen egész érdekes összehasonlító kísérletekkel találkoztunk. A tulajdonos az általa feltalált *hézagos oltási* módszernek további tökéletesítésére törekedve, minden kísérletét nagyobb arányokban eszközölte, hogy az eredményt annál bizonyosabban állapíthassa meg. Kísérleteit az átlagos viszonyokra fekteti s ezért szinte feltűnő, hogy mily közepes és vékony alanyokra oltott. Célja — ugymond — egy nagy oltvány szaporító telep esélyeinek az itteni klimatikus viszonyok alapján való előzetes kipróbálása; tehát ő nem parádéra, de zsebre dolgozik. S még is láttunk oltvány-szakaszokat, hol a befogant oltványok 70—80%-ka tökéletesen körülforradt, a hézagos módszer alapján.

Ez a szép eredmény a gyökéres alanyu oltványoknál éretett el; de a tulajdonos bizik abban, hogy ha válogatott, vastag, sima tövesz-szőkre is fog oltani, ugyan ezt az eredményt

széjjelválasztania, de már akkor késő volt, 4—500 választó előtt ott volt a mindenható pálinka, spiritusz, égetett szesz, boroviczka és tudja isten mi mindenféle boldogító nektár italt!

Valahol az Alföldön történt meg az a híres választás, (az egyik jelölt Benedek Sándor dr. volt) melyen a másik kandidáns I. azaz egy szavazattal bukott el, vagyis mint mondták: *egyhangulag*. Az azonban csak Franciaországban történhetett, hogy mindkét jelöltnek egyforma számú szavazat jutott, és így az elnök sorsuzás utján döntötte el, hogy ki vigye el a mandátumot. . .

Klein Simon dr.

Ag-Csernyő.*

írta: Dongó Gy. Géza.

A kettős, mondhatjuk magyar és szláv névben a „Csernyő” szláv nevezetet így találjuk leírva az Arpádkori oklevelekben: *Surun*¹ és *Chorna*² így is: *Cherna*³.

* Mutatvány az „Adalékok Zemplénvármegye Történetéhez” c. havi folyóiratunknak most megjelent októberi füzetéből.

¹ Kozma József rk. esperes-lelkész (akik: Szt-István községben Heves vm.) az „Akk V. évf. nak 351. lapján. Nevezett munkatársamé az érdem, hogy a Salamon király korabeli (1067-iki) okiratban a „Csernyő” nevezetet felismerte. Mivel az okiratbeli szóalakot betűről-betűre leírva nem közölte velem: Anonymus XL. fejezetéből, hol a Név-telen Jegyző Csongrádot Surungrádnak írja, a Kozma féle XI. századbeli okirat Csernyő alakját, „Surun”-nak írtam.

² Szirmay A. „Not. Top. c. 305. l.

éri el. A tökéletes forradás eredményének tekinthető az erős hajtás és dus lombzat, mely a gyökérzetet is erőteljesen képezi ki.

Egyik kísérleti tábla olyan oltványokat mutat, melyek tavaly gyökereztetett portális alanyba helyben lettek beoltva. Vagyis ezek a sorok nem szedettek ki, de ott helyben beoltatván, ezeket a tavalyi gyökérzet 2-3 méter magas lombokkal nevelte tel. Így oly erősek ezek az oltványok, mint a két-három évesek, az oltás sebhelyei pedig teljesen eltüntetve egy-egy erős formás tőkenyak képzésének adtak helyet. Ezek az erős oltványok főképp beültetett szőlők hiányainak pótlására szánvák.

Igen szépen sikerült az idén a vadalanynok gyökereztetése egy 5 holdas táblában. Érdekesek a kisebb kísérletek és a vállassüveges, angol és sima párosítás stb. oltásmódok közül, hol ritka, hol sűrű kötéssel, gyökeres és sima alanyban.

Különösen leköttötte azonban a kiránduló társaság érdeklődését „a hibás oltványok kór-dája”, hol a megoperált második és harmad osz-tályu hibás forradásu fás oltványok élénk zöld lombjai tettek tanuságot arról, hogy a gyógy-mód sikerült. Ezeket a hibás fásoltványokat ed-dig ezer meg ezer számra dobtuk a szemétre, mint eddigi fásoltási telepítéseink átkait, s ime itt a kísérletező megtanít bennünket arra, hogy a természet erejének és működésének okos al-kalmazása mellett ezekből egy évi késedelem-mel tökéletes oltványt lehet csinálni. Ugyanis a be nem forradt sebhelyeket kifaragja, meré-szen úgy, hogy nem törődve azzal, mily nagy sebhelyet kap így — addig halad a faragásá-lással, míg a sebszélek köröskörül egészséges, eleven szövetrészt nem mutatnak. Ezeket aztán kiülteti. S ime az első évben a sebszélek egész-ségesen duzzadó sebpára által vannak körülvéve s ha az ily oltványt újra kiültetjük, ez a sebpára tovább képződik s egy, legfeljebb két éven át összeborul.

Láttuk a gyönyörű eredményt utóbb a re-konstruált szőlőben, hol a harmadik éves, fűtök-kei rakott töveken már csak szigorú kereséssel találtuk meg a sebpára összeborulásának helyét, míg a második éves oltványoknak merész, sokszor tíz centiméter hosszú sebei ajakszerűen borulnak össze, mert a korhadó szövetek tökéletes eltá-volitása által az egészséges gyógyulásra a nö-vénynek az alkalom meg van adva s a kór to-vábbi terjedésének útja el van vágva.

Világos utmutatás ez a kísérlet arra, hogy oltványainkat akár kiültetés előtt, akár növeke-dés közben gondosan meg kell néznünk s ha valahol korhadt, élettelen. vagy elhaló pontokat tapasztalunk, szedjük ki ezeket bátran, s a nö-vény gondoskodik maga arról, hogy előtörő kal-luszával a sebet beépítse. Ennek az eljárásnak a birtokában — úgy lehet — a fásoltványokkal való telepítés kárait elkerülhetjük volna.

A már újjáépített szőlőtelepre a kiránduló társaságot két érdek vezette. Az egyik Lácza-y-határozott állásfoglalása a tőkefejlesztés vissza-állításával, melyről három évvel ezelőtt gaz-dasági egyesületünkben felolvasást tartott. A má-sik a zöldoltványok kezelése és beérlelésének viszonyai a porbújtási rendszer alapján, melyről s e részbeni élettani kísérleteiről e télen tartandó előadását egyesületünk borászati szakosztályának bejelentette.

Első részben bemutatta legelsőbben bete-

Az „Ág” magyar nevezetét is megtaláljuk az Árpád-kori okiratokban ilyen formán: *Agh*. — Hogy ez az *Ág*, mely akkor folyót jelentett, személynévül is használtatott, kétségtelen. A dolgot *Szirmay Antal*nak, V. István királynak 1270. évi, latin nyelven írott adomány-levele szerint úgy adja elő, hogy Cserna-földet (Cherna-fewld) *Agh*, a *Rok* (Ruke) fia, vitéz szolgálatainak jutalmául kapta a királytól. Az *Agh*, mint vélem, kozár eredetű család volt tehát első ősmert birtokosa a mai *Ag-Csernyő*nek, a mely család magát a birtok után „chernei”-nek nevezte, megkülönböztetésül a Bodroghköz egy másik hasonló nevű (Cherne) pusztájától, mely ma *Lelesz-Pólyán* község határához tartozik.⁴ Épp oly kétségtelen, hogy ez a szóalak *Ág*, „folyó” értelemben is használtatott, miről az Árpád-kori okiratoknak effajta yizrajzi kifejezései: *Sebusag* (Sebes), *Eleag* (Élő), *Megeag* (Megye) stb. stb. tanúskodnak⁵ melyekben az *ag* egyezik a latin „aqua” szóval, mely nem pusztán vizet, de folyóvizet is jelent.⁶ Tehát az *Ag* Árpád-kori egy személynév és az *ag* (= aqua) köznévtől eredt.

Béla király „Névtelen Jegyzője” említi (a „Gesta Hungarorum” XIII. XIX. és XX. fejeze-

⁴ U. o.

⁵ U. o. a 306. l. és Akk. II. évf. 136. lapján. Ma, mint tagostott birtokrész „Cserniszög” néven ismeretes és a leleszi prépostság „Fejszés-tanya” uradalmához tartozik. (Dóbbé Bertalan közlése.)

⁶ Szarvas-Simonyi: Magyar Nyelvtörténeti Szótár. I. K. 18. szelet.

⁷ Pl. *Adversa aqua navigare* = Folyóviz ellen evezni. — Ma is élő fogalom és folyó Máramaros vármegyében az *Ag* (Nagy-Ág), mely a Tiszába ömlik.

lepített 10 és 8 éves — mintegy 10 holdnyi tábláit, — melyeket hat éven át a váltakozó rövid csapos művelés alá fogott, de a termés fokozatos apadását tapasztalván, ezelőtt 3 évvel tőkét a csapoktól és elhalt szarvaitól letisztítva, a tőke fej művelésre tért át, hogy így — úgy-mond — a mellékvevők termőerejét a meg-hagyott csapok által el ne rabolassa, azokat egyenlő rangba helyezze, s így az állandó ter-mő erőt biztosítsa.

Ez idén a Tokaj-Hegyalján dus termés van mindenütt. De ez a két tábla mindent felül-mul. — Nem itt-ott látjuk a rakott tőkét, ha-nem minden felé roskadnak a tőkék a gerezdek terhe alatt. — A szomszédos idegen szőlők már csak a normalis termést mutatják.

A zöldoltást ez idén a tulajdonos 12 hold-on végezte százezer oltvánnyal. — Külső-képp ezek a táblák úgy mutatnak, mint a há-rom éves kész szőlők, sőtét zöld sűrű lombjaikkal.

Beoltás előtt az alanyról minden levelet leszednek, mert Lácza-y ezek meghagyását nö-vény élettani tanulmányai alapján, — melyekről be fog számolni — károsnak tartja az oltvány fogadására és zsenge állapotban való fejlődésére. Az oltványok befoganása és növéseinek indulása után, a levelezett alanyt egész véghosszán föld alá bujtja s külön légkörbe helyezve, kü-lön karóhoz köti ki a sarok mentében. Ezáltal a karó tövéhez került oltvány a karó egész hosszán dus lombot fejleszt, s az eltemetett alany izületei új sarjak helyett gyökeret eresztenek s így ezen új gyökérzet is közvetíti az életfolya-matot a lombzatnak és viszont; hizlalja, vas-tagitja az alanyt és nemes részt és sokkal ha-tályosabban végzi be a tökéletes beérlelést.

A kiránduló társaság egyértelmű ítélete sze-rint ezen eljárás külső képe meglepően szép s mindenki belátta annak igazságát, hogy annak a néhány vadlevélnek érlelő szerepét — amit az alanyon rajta hagyni szoktak — sokszorosan ki-pótolja, sőt hatványozza a nemes levelek egész sorozata s a szerteágazó lombok, s miután To-kaj-Hegyaljánk rekonstrukciója főképp zöldoltás útján történik: érdeklél várjuk az eljárás kilá-tásba helyezett tudományos megokolását.

Zempléni új honatyák.

Zemplénnérmegye nyole választókerületében f. hó 2-án zajlott le az országos képviselők meg-választása. Három kerületben, mint mondani szokás, egyhangú volt, de helyesebben mondva: köz-akarattal és közlekedéssel ment végbe a vá-lasztás.

Az új-honatyák egyébként — egynek ki-vételével — a régi honatyák; mert a volt hon-atyákat, minden legesekélyebb lajstrom-harc nélkül, az új országgyűlésre is megmarasztották; és pedig a homonnai választókerületben: *Andrássy Sándor* gr. dr.-t, — a gálszécsi kerületben: *Andrássy Tivadar* gr.-t, — a mádi kerületben *Bernáth Bélát*.

Némi alkotmányjogi esete-paté volt a nagy-mihályi választókerületben, hol a kormánypárti *Hadik-Barkóczy* Endre gróffal a Kossuth-pár-ti(?) *Várlaki* Sándor czéki rk. plebános vette fel az urna-harcot. D. e. 10 órakor így állott a sza-vazatok eredménye: *Hadik-Barkóczy* Endre grófra

teiben), hogy ezen a környéken, a *Latoreza* és a *Tisza* folyók között, ezeken az első foglalásu területeken, a hová *Szvatopluk* király túljai visz-szahúzódta, *Őcsőb* és *Velek* vajdák kurgatták őket *Surun* (Csernyő) ingoványos erdőségeiben is — hogy az ők száguldó lovasaik irtották a velők szembe szállott szláv őcsőket és — a mint képzelné lehet — nyeregkapáikba kerítették a szláv dukáknak (szabad uraknak) kezük ügyébe került zsősze szép szüzeit.

Nagyon jellemző, hogy a mai *Ag-Csernyő* község neve II. Endre királynak 1214-ből felma-radt okiratában így van leírva: „Cherna-folo” és „praedium”-nak, azaz pusztának nevezve, mely akkor a leleszi klastrom (coenobium) birtoka. — Tehát még mielőtt a vitéz *Agh* birtokába ment volna át Csernyő: már félig tősgyö-keres magyar elnevezésű hely, vagyis *folyó* (és nem a szláv nevezetű *voda*). Azért mondom, hogy félig magyar, mert nevének első része, a „Cserna” maradt a XIII. század Árpád-kori földrajzában is szláv és ma is érthetően azt jelenti, hogy „fe-kete.”

A XIII. század negyedik tizedében mai *Ag-Csernyő* községünk szlávokta pusztaságán már csergedezni kezd a magyar kulturának valamelyes életerekséje, melyet azonban eltiport a tatárjárás⁷ a Csernyő tőszomszédságában virág-zott *Maráza* (emlékét e pár sor maraszsa!) helységgel egyetemben.⁸ Ha a *Csernyő* keleti

⁷ Szirmay id. m. 306. l.

⁸ Akk. VI. évf. 72. l. Ma is ősmertes pusztá (Maráza) az *Ag-Csernyő* és K-Tárkány északi határszélén; jó buzater mő lapályos föld (Dóbbé Bertalan közlése.)

szavazott 245, *Várlakira* 85. Ekkor *Várlaki* visz-szalépését bejelentvén, a nagymihályi kerület megválasztott országos képviselőjeül kijelente-tett: *Hadik-Barkóczy* Endre gróf, a ki tehát ekként szinte egyhangú választás útján lépett az *Andrássy Géza* gróf örökébe, vagyis a nagy-mihályi választókerület honatyái sorába.

Az olasz-lisztkai kerületben az eddig és há-rom cikluson át volt honatyá, *Molnár Béla* dr., a mandátumra tovább nem reflektálván, két jelölt küzdött a többségért: *Ballagi Géza* dr. és *Hammersberg* Miklós dr., mindketten kormánypárti programmal. A szavazás eredménye az lett, hogy *Ballagi* kapott 878 szavazatot, *Hammersberg* 636-ot, és így *Ballagi* lett a győztes 242 sza-vazattal.

A bodroghközi kerületben *Sennyey* István br. az eddig volt. orsz. képviselő ellen *Komjáthy* Gábor ungvári ref. lelkészt léptette fel a Kos-suth-párt Erős küzdelem után, melynek folya-mán 2005 szavazatot adatott le, 173 szótöbbség-gel *Sennyey* István br. maradt a győztes.

Lent a megyasszai kerületben *Nagy Sándor* dr.-nak, az eddig volt orsz. képviselőnek támadt elkeseredett küzdelme a szintén kormánypárti jelölttel, *Potoczky* Dezsővel. *Nagy Sándor* dr. maradt a győztes 150 szótöbbséggel.

Az ujhelyi választókerületben a kormánypárti *Dókus* Ernővel, a kerületnek nagyérdemű képviselőjével, *Buza* Barna dr. csapott össze Kos-suth-párti programmal. A d. e. 9 órától esteli 10 óráig szakadatlanul tartott igen heves küzde-lemnek, melyben vér is folyt — a *Buza*-pártiak leütöttek egy *Dókus*-választót, ki hozzá még ref. pap is — az lett az eredménye, hogy az izzó szenvedélyesség dacára *Dókus* Ernő győzött 68 szótöbbséggel.

A Zemplénben ekként megválasztott nyole országos képviselő mind kormánypárti, vagyis Zemplénnérmegye többsége maradt, mint volt, továbbra is rendületlen híve az országos szabad-elvű politikai irányzatnak.

Mind a nyole új honatyá — *Andrássy Géza* gróf, *Andrássy Tivadar* gróf, *Ballagi Géza* dr., *Bernáth Béla*, *Dókus* Ernő, *Hadik-Barkóczy* Endre gróf, *Nagy Sándor* dr. és *Sennyey* István báró — fogadják egyenként és mindannyian hazafiúi osztatlan üdvözlötünket.

Mint eddig nem tévesztették soha, egy pillanatra sem, szemek elől a varázserejű mon-dást, ne tévesseék ezután sem ezt a „négy szócskát”:

A haza minden előtt!

A tőke-terebesi választókerületben esőnde-sen, izgalom nélkül folyt le a választás. *Andrássy* Tivadar gróftól ismét közlekedéssel ajándékoz-ták meg a választók bizalmukkal. Miután a kép-viselőválasztás megtörtént, a választók, élükön *Csöke* József dr. elnökkel, felkeresték a kastély-ban lévő gróft. A választási elnök tudtára adta, hogy e kerület egyhangulag a nemes gróftól vá-lasztotta képviselőjévé. *Andrássy Tivadar* gr. meleg szavakban köszönte meg a bizalmat, melyet a polgári önértet legnagyobbikának tart. Ennek megtörténte után villásreggeli volt a kas-tély termeiben, melyen mindvégig kitűnő han-gulat uralkodott. Természetes, hogy toasztokban sem volt hiány. Elsőnek szólott *Schütz* Nándor dr. szeretett képviselőnkért, *Andrássy* gróft, — *Andrássy* gr. a választókért, — *Szakszun* Izidor grk. lelkész a grófnőért, — *Polyánszky* Gyula a gróft

szomszédságában fekvő *Csap* község *Batu* tatár kán egyik alvezéréből, kinek neve vala *Csáb*, vette nevezetét — így vélem értelmeződnek a *Buday* Ferenc feljegyzését — akkor az Árpád-kor-beli *Surun* helységet, Csernyő őst, ez a *Csáb* vezérelte tatár horda seperhette el a föld színéről, *Maráza* szomszédos helységgel egyetemben, az élő községek sorából.* Újjátelepítője, *Agh* vitéz, a tatárjárás után (1270-ben), minden bizonynyal idegen országból jött gyarmatosok élén, helyet kap és nevet ad a mai Csernyő községnek, de a helység elnevezésében már elsőnek teszi az ő maga magyar birtokos jelzőjét így: *Agh-Cherne*. — Hosszas per kerekedik *Agh* vitéz és a leleszi klastrom között, hogy ő-e, *Agh*-e annak a földnek igaz birtokosa? Végre az anyém-tied dolgában — úgy hogy az egyiknek is jut, a másiknak is marad — barátságosan megegyeznek⁹ mint „ac-tuales Domini,” azaz tény szerint való birtokosai a XIII. századbeli *Ag-Csernyő*nek.

Név- és helytörténeti adatait tovább keres-gélve, így találok a XIV. és XV. századbeli királyi okiratokban¹⁰ *Cherney* (1355.) *Agh-cherne* (1448.)

A tiz esztendővel később (1458.) írott le-vél bepanaszolja *Mátyás* királynak *Simon* urat meg a helmezi vár kapitányát, *Petur*t. A pa-nasz veleje az, hogy *Pálóczy* Máté nádornak a fia, *Simon*, ki akkor *Helme*cz várát bírta, türte, engedte az ő kapitányának, *Matyócz Péter*nek,

* Polgári Lexicon I. köt. 224. l.

⁹ Szirmay id. m. id. h.

¹⁰ Csányi Dezső dr. »Magyarország Történelmi Föld-rajza a Hunyadiak korában.« I. K. 345 f.

Folytatás az I. mellékletben.

éri el. A tökéletes forradás eredményének tekinthető az erős hajtás és dus lombzat, mely a gyökérzetet is erőteljesen képezi ki.

Egyik kísérleti tábla olyan oltványokat mutat, melyek tavaly gyökereztetett portális alanyba helyben lettek beoltva. Vagyis ezek a sorok nem szedettek ki, de ott helyben beoltatván, ezeket a tavalyi gyökérzet 2-3 méter magas lombokkal nevelte tel. Így oly erősek ezek az oltványok, mint a két-három évesek, az oltás sebhelyei pedig teljesen eltűntetve egy-egy erős formás tőkenyak képzésének adtak helyet. Ezek az erős oltványok főképp beültetett szőlők hiányainak pótlására szánják.

Igen szépen sikerült az idén a vadalyok gyökereztetése egy 5 holdas táblában. Érdekesek a kisebb kísérletek és a vállassüveges, angol és sima oltás stb. oltásmódok közül, hol ritka, hol sűrű kötással, gyökeres és sima alanyban.

Különösen leköttötte azonban a kiránduló társaság érdeklődését „a hibás oltványok kór-dája”, hol a megoperált másod és harmad osztályú hibás forradású fás oltványok élénk zöld lombjai tettek tanúságot arról, hogy a gyógy-mód sikerült. Ezeket a hibás fásoltványokat eddig ezer meg ezer számra dobtuk a szemétre, mint eddigi fásoltási telepítéseink átkait, s ime itt a kísérletező megtanít bennünket arra, hogy a természet erejének és működésének okos alkalmazása mellett ezekből egy évi késedelemmel tökéletes oltványt lehet csinálni. Ő ugyanis a be nem forradt sebhelyeket kifuragja, merészen úgy, hogy nem törődve azzal, mily nagy sebhelyt kap így — addig halad a faragással, míg a sebszélék köröskörül egészséges, eleven szövetrészt nem mutatnak. Ezeket aztán kiülteti. S ime az első évben a sebszélék egészségesen duzzadó sebpara által vannak körülveve s ha az ily oltványt újra kiültetjük, ez a sebpara tovább képződik s egy, legfeljebb két éven át összeborul.

Láttuk a gyönyörű eredményt utóbb a rekonstruált szőlőben, hol a harmadik éves, fűrtökkel rakott tőveken már csak szigorú kereséssel találtuk meg a sebpara összeborulásának helyét, míg a második éves oltványoknak merész, sokszor tíz centiméter hosszú sebei ajakszerűen borulnak össze, mert a korhadó szövetek tökéletes eltávolítása által az egészséges gyógyulásra a növénynek az alkalom meg van adva s a kór további terjedésének útja el van vágva.

Világos utmutatás ez a kísérlet arra, hogy oltványainkat akár kiültetés előtt, akár növekedés közben gondosan meg kell néznünk s ha valahol korhadt, élettelen, vagy elhaló pontokat tapasztalunk, szedjük ki ezeket bátran, s a növény gondoskodik maga arról, hogy eltörő kaluszával a sebet beépítse. Ennek az eljárásnak a birtokában — úgy lehet — a fásoltványokkal való telepítés kárait elkerülhetjük volna.

A már újjáépített szőlőtelepre a kiránduló társaság két érdek vezette. Az egyik Láczy-határozott állásfoglalása a tőkefejlesztés visszaállítására, melyről három évvel ezelőtt gazdasági egyesületünkben felolvasást tartott. A másik a zöldoltványok kezelése és beérlelésének viszonyai a porbujtási rendszer alapján, melyről s e részbeni élettani kísérleteiről e télen tartandó előadását egyesületünk borászati szakosztályának bejelentette.

Első részben bemutatta legelsőben bete-

Az „Ág” magyar nevezetét is megtaláljuk az Árpádok okirataiban ilyen formán: *Agh*. — Hogy ez az *Ág*, mely akkor folyót jelentett, *személynévül is használtot*, kétségtelen. A dolgot Szirmay Antalunk, V. István királynak 1270. évi, latin nyelven írott adomány-levele szerint úgy adja elő, hogy Cserna földet (Chernaföld) *Agh*, a *Rok* (Ruke) fia, vitéz szolgálatának jutalmául kapta a királytól. Az *Agh*, mint vélem, kozár eredetű család volt tehát első ősmert birtokosa a mai *Ag-Csernyő*nek, a mely család magát a birtok után „chernei”-nek nevezte, megkülönböztetésül a Bodrogköz egy másik hasonló nevű (Cherne) pusztájától, mely ma *Lelesz-Pólyán* község határához tartozik.⁴ Épp oly kétségtelen, hogy ez a szóalak *Ág*, „folyó” értelemben is használtot, miről az Árpádok okiratainak effajta vizrajzi kifejezései: *Sebusag* (Sebes), *Eleag* (Élő), *Megeag* (Megye) stb. stb. tanúskodnak⁵ melyekben az *ag* egyezik a latin „aqua” szóval, mely nem pusztán vizet, de folyóvizet is jelent.⁶ Tehát az *Ag* Árpádok egy személynév és az *ag* (= aqua) köznévtől eredt.

Béla király „Névtelen Jegyzője” említi (a „Gesta Hungarorum” XIII. XIX. és XX. fejeze-

⁴ U. o.

⁵ U. o. a 306. l. és Akk. II. évf. 130. lapján. Ma, mint tagosított birtokrész „Cserniszög” néven ismeretes és a leleszi prépostság „Fejlesztés-tanya” uradalmához tartozik. (Dobé Bertalan közlése.)

⁶ Szarvas-Simonyi: Magyar Nyelvtörténeti Szótár. I. K. 18. szept.

⁷ Pl. Adversa aqua navigare = Folyóvíz ellen evezni. — Ma is élő fogalom és folyó Máramaros vármegyében az *Ag* (Nagy-Ág), mely a Tiszába ömlik.

lepített 10 és 8 éves — mintegy 10 holdnyi tábláit, — melyeket hat éven át a váltakozó rövid csapos művelés alá fogott, de a termés fokozatos apadását tapasztalván, ezelőtt 3 évvel tőkét a csapoktól és elhalt szarvaitól letisztítva, a tőke fej mellére tért át, hogy így — ugymond — a mellékvevők termőerejét a meg-hagyott csapok által el ne raboltassa, azokat egyenlő rangba helyezze, s így az állandó termő erőt biztosítsa.

Ez idén a Tokaj-Hegyalján dus termés van mindenütt. De ez a két tábla mindent felül mul. — Nem itt-ott látjuk a rakott tőkét, hanem minden felé roskadnak a tőkék a gerezdek terhe alatt. — A szomszédos idegen szőlők már csak a normalis termést mutatják.

A zöldoltást ez idén a tulajdonos 12 holdon végezte százezer oltvánnyal. — Külsőképp ezek a táblák úgy mutatnak, mint a három éves kész szőlők, sötét zöld sűrű lombjaikkal.

Beoltás előtt az alanyról minden levelet leszednek, mert Láczy ezek meghagyását növény élettani tanulmányai alapján, — melyekről be fog számolni — károsnak tartja az oltvány fogadására és zsenge állapotban való fejlődésére. Az oltványok befoganása és növésnek indulása után, a lelevelezett alanyt egész végösszán föld alá bujtja s külön légkörbe helyezve, külön karóhoz köti ki a sarok mentében. Ezzel a karó tövéhez került oltvány a karó egész hosszán dus lombot fejleszt, s az eltemetett alany izületei új sarjak helyett gyökeret eresztenek s így ezen új gyökérzet is közvetíti az életfolyamatot a lombzatnak és viszont; hizlalja, vastagítja az alanyt és nemes részt és sokkal hatályosabban végzi be a tökéletes beérlelést.

A kiránduló társaság egyértelmű ítélete szerint ezen eljárás külső képe meglepően szép s mindenki belátta annak igazságát, hogy annak a néhány vadlevélnek érlelő szerepét — amit az alanyon rajta hagyni szoktak — sokszorosan kipótolja, sőt hatványozza a nemes levelek egész sorozata s a szerteágazó lombok, s miután Tokaj-Hegyalján rekonstrukciója főképp zöldoltás útján történik: érdeklél várjuk az eljárás kilátásba helyezett tudományos megokolását.

Zempléni új honatyák.

Zempléni vármegye nyolc választókerületében f. hó 2-án zajlott le az országos képviselők megválasztása. Három kerületben, mint mondani szokás, egyhangú volt, de helyesebben mondva: közakarattal és közlekedéssel ment végbe a választás.

Az új-honatyák egyébként — egynek kivételével — a régi honatyák; mert a volt honatyákat, minden legesekélyebb lajstrom-hare nélkül, az új országgyűlésre is megmarasztották; és pedig a homonnai választókerületben: *Andrássy Sándor gr. dr.-t*, — a gálszécsi kerületben: *Andrássy Tivadar gr.-t*, — a mádi kerületben *Bernáth Bélát*.

Némi alkotmányjogi esete-paté volt a nagymihályi választókerületben, hol a kormánypárti *Hadik-Barkóczy Endre* gróffal a Kossuth-párti(?) *Várlaki Sándor* czéki rk. plebános vette fel az urna-harcot. D. e. 10 órakor így állott a szavazatok eredménye: *Hadik-Barkóczy Endre* grófra

teiben), hogy ezen a környéken, a Latorcza és a Tisza folyók között, ezeken az első foglalás területeken, a hová Szvatopluk király tótjai viszházúzódtak, *Őcső* és *Velek* vajdák kurgatták őket *Surun* (Csernyő) ingoványos erdősegeiben is — hogy az ő száguldo lovasaik irtották a velök szembe szállott szláv őcsöket és — a mint képzeli lehet — nyeregkapáikba kerítették a szláv dukáknak (szabad uraknak) kezök ügyébe került zsöske szép szüzeit.

Nagyon jellemző, hogy a mai *Ag-Csernyő* község neve II. Endre királynak 1214-ből felmaradt okiratában így van leírva: „Chernaföld” és „praedium”-nak, azaz pusztának nevezve, mely akkor a leleszi klastrom (coenobium) birtoka. — Tehát még mielőtt a vitéz *Agh* birtokába ment volna át Csernyő: már félig tősgyökeres magyar elnevezésű hely, vagyis *folyó* (és nem a szláv nevezetű *voda*). Azért mondom, hogy *félig magyar*, mert nevének első része, a „Cserna” maradt a XIII. század Árpádok földrajzában is szláv és ma is érthetően azt jelenti, hogy „fekete.”

A XIII. század negyedik tizedében mai *Ag-Csernyő* községünk szlávokta pusztaságán már csergedezni kezd a magyar kultúrának valamelyes életerecskéje, melyet azonban eltiport a tatárjárás⁷ a Csernyő tőszomszédságában virágzó *Maráza* (emlékét e pár sor maraszsa!) helységgel egyetemben.⁸ Ha a *Csernyő* keleti

⁷ Szirmay id. m. 306. l.

⁸ Akk. VI. évf. 72. l. Ma is ősmertes pusztá (Maráza) az *Ag-Csernyő* és K.-Tárkány északi határszélén; jó buzater mő lapályos föld (Dobé Bertalan közlése.)

szavazott 245, *Várlakira* 85. Ekkor *Várlaki* viszhazalépését bejelentvén, a nagymihályi kerület megválasztott országos képviselőjeül kijelentette: *Hadik-Barkóczy Endre* gróf, a ki tehát ekként szinte egyhangú választás útján lépett az *Andrássy Géza* gróf örökébe, vagyis a nagymihályi választókerület honatyái sorába.

Az olasz-lisztkai kerületben az eddig és három cikluson át volt honatyá, *Molnár Béla* dr., a mandátumra tovább nem reflektálván, két jelölt küzdött a többségért: *Ballagi Géza* dr. és *Hammersberg Miklós* dr., mindketten kormánypárti programmal. A szavazás eredménye az lett, hogy *Ballagi* kapott 878 szavazatot, *Hammersberg* 636-ot, és így *Ballagi* lett a győztes 242 szavazattal.

A bodrogközi kerületben *Sennyey István* br. az eddig volt. orsz. képviselő ellen *Komjáthy Gábor* ungvári ref. lelkészt léptette fel a Kossuth-párt Erős küzdelem után, melynek folyamán 2005 szavazat adatott le, 173 szótöbbséggel *Sennyey István* br. maradt a győztes.

Lent a meggyasszai kerületben *Nagy Sándor* dr.-nak, az eddig volt orsz. képviselőnek támadt elkeseredett küzdelme a szintén kormánypárti jelölttel, *Potoczky Dezső*vel. *Nagy Sándor* dr. maradt a győztes 150 szótöbbséggel.

Az új helyi választókerületben a kormánypárti *Dókus Ernő*vel, a kerületnek nagyerdmű képviselőjével, *Buza Barna* dr. csapott össze Kossuth-párti programmal. A d. e. 9 órától esteli 10 óráig szakadatlanul tartott igen heves küzdelemnek, melyben vér is folyt — a Buza-pártiak leütöttek egy *Dókus*-választót, ki hozzá még ref. pap is — az lett az eredménye, hogy az izzó szenvedélyesség dacára *Dókus Ernő* győzött 68 szótöbbséggel.

A Zemplénben ekként megválasztott nyolc országos képviselő mind kormánypárti, vagyis Zempléni vármegye többsége maradt, mint volt, továbbra is rendületlen híve az országos szabadelvű politikai irányzatnak.

Mind a nyolc új honatyá — *Andrássy Géza* gróf, *Andrássy Tivadar* gróf, *Ballagi Géza* dr., *Bernáth Béla*, *Dókus Ernő*, *Hadik-Barkóczy Endre* gróf, *Nagy Sándor* dr. és *Sennyey István* báró — fogadják egyenként és mindannyian hazafiúi osztatlan üdvözlötünket.

Mint eddig nem tévesztették soha, egy pillanatra sem, szemek elől a varázserőjü mondatát, ne téveszték ezután sem ezt a „négy szócska”-t:

A haza minden előtt!

A tőke-terebesi választókerületben esőndesen, izgalom nélkül folyt le a választás. *Andrássy Tivadar* gróftól ismét közlekedéssel ajándékozták meg a választók bizalmukkal. Miután a képviselőválasztás megtörtént, a választók, élükön *Csóke József* dr. elnökkel, felkeresték a kastélyban lévő gróft. A választási elnök tudtára adta, hogy e kerület egyhangulag a nemes gróftól választotta képviselőjévé. *Andrássy Tivadar* gr. meleg szavakban köszönte meg a bizalmat, melyet a polgári önértet legnagyobbikának tart. Ennek megtörténte után villásreggeli volt a kastély termeiben, melyen mindvégig kitűnő hangulat uralkodott. Természetes, hogy toasztokban sem volt hiány. Elsőnek szólott *Schütz Nándor* dr. szeretett képviselőnkért, *Andrássy gróft*, — *Andrássy gr.* a választókért, — *Szakszun Izidor* grk. lelkész a grófnőért, — *Polyánszky Gyula* a gróft

szomszédságában fekvő *Csap* község Batu tatár kán egyik alvezérével, kinek neve vala *Csáb*, vette nevezetét — így vélem értelmezendők a *Buday Ferenc* feljegyzését — akkor az Árpádok-teli *Surun* helységet, *Csernyő* őst, ez a *Csáb* vezérelte tatár horda sepherette el a föld színéről, *Maráza* szomszédos helységgel egyetemben, az élő községek sorából.* *Ujjátelepítője, Agh* vitéz, a tatárjárás után (1270-ben), minden bizonynyal idegen országból jött gyarmatosok élén, helyet kap és nevet ad a mai *Csernyő* községnek, de a helység elnevezésében már elsőnek teszi az ő maga magyar birtokos jelzőjét így: *Agh-Cherne*. — Hosszas per kerekedik *Agh* vitéz és a leleszi klastrom között, hogy ő-e, *Agh*-e annak a földnek igaz birtokosa? Végre az enyém-tied dolgában — úgy hogy az egyiknek is jut, a másiknak is marad — barátságosan megegyeznek⁹ mint „actuales Domini,” azaz tény szerint való birtokosai a XIII. századbeli *Ag-Csernyő*nek.

Név- és helytörténeti adatait tovább keresgélve, így találok a XIV. és XV. századbeli királyi okiratokban¹⁰ *Cherney* (1355.) *Agh-cherne* (1448.)

A tíz esztendővel később (1458.) írott levél bepanaszolja *Mátyás* királynak *Simon* urat meg a helmecei vár kapitányát, *Petur*t. A panasza veleje az, hogy *Pálóczy Máté* nádornak a fia, *Simon*, ki akkor *Helmece* várát bírta, türte, engedte az ő kapitányának, *Matyóczy Péter*nek,

⁹ Polgári Lexicon I. köt. 224. l.

¹⁰ Szirmay id. m. id. h.

¹¹ Csányi Dezső dr. Magyarország Történelmi Földrajza a Hunyadiak korában. I. K. 345 f.

Folytatás az I. mellékleten.

ivott. Fischer Gusztáv br. a grófkisasszonyokat köszöntötte fel. Péter Mihály, gálszécsi ev. ref. lelkész, a diadalmas szabadelvű eszméért mondott magas szárnyalású felköszöntőt. — Schütz Nándor dr. a választási elnököt élte; Csöke dr. elnök a választókért emelt poharat, — Persenszky János ev. ref. lelkész, 94 éves agg ember, rendkívül szimpátikus fogadott beszédében az elmúlt időket élte s esetelte a néhai való nagy Andrassy Gyula grófnak rendkívüli hatását az emberekre és intézményekre. r. l.

Isten óvja mi magyar hazánkat az olyan politikusoktól — hogy Pauletten szóljunk — a kik nem tanítanak, hanem ámitanak, nem alkotnak, hanem rombolnak, nem világítanak, hanem gyújtanak.

Vármegyei ügyek.

A t. vármegye közigazg. bizottsága. legközelebb okt. hó 12-én (tizenkettedikén) d. e. 9 órákor tartja rendes ülését Hadik Béla gróf főispán előlétele mellett.

A vármegyei nyugdíjalapra ügyelő választmány f. hó 10-én, d. e. 11 órákor, ülést tart. Tárja: a Klimó Menyhért várm. ptári ellenőr folyamodása, ki egészségi okokból nyugdíjaztatását kérte.

Közpénztáraink vizsgálata. A legutóbb szept. hó 28-án tartott pénztári vizsgálat alkalmával számbavétett a vármegyei pénztárban: 671, 084 K. 14 f. a gyámpénztárban pedig 1, 133, 765 K. 84 f. készpénz, érték és értékpapír, melynek fedezete az utolsó fillérig hiány nélkül felmutatott Tájékoztató felemlítjük, hogy a jegyzői nyugdíjintézet vagyonszerkezete volt a vizsgálat napján: 47, 901 K. 01 f.

Hírek a nagyvilágból.

Botha búr tábornok igen véres harcban fényes diadalt aratott legújában is az angolok felett.

Kínában a vagyontalanok lázongása ismét aggrszó tüneteket mutat. Félni lehet, hogy a borzasztó vér- és pénzáldozattal elnyomott forradalom újra kitör s még veszedelmesebb módon dúl majd, mint dúlt a múlt évben.

Hírek az országból.

Az országos képviselőválasztások eredménye jóformán ismeretes már az egész országban. Megválasztottak okt. 2-től 4-ig, tehát három nap alatt, 253 szabadelvű, 11 pártokivüli, 72 Kossuth-párti, 10 Ugron-párti, 20 néppárti, 5 nemzetiségi és 1 demokrata-párti képviselőt. Vadonát új honatya, kit most választottak meg először, eddig van: 114.

Tisza Kálmán, Magyarországon a szabadelvű politikai irányzat megteremtője, N. Váradon, a függetlenségi Barabással szemben, elbukott.

hogy sanyargatta a szegény jóbágynevet. Akkor is (1458.) a felesleges káptalanok Cherna (Csernyő) falujára rontott ez a Péter kapitány, két jóbágyot fogva elvitt, sok marhát elhajtott. A káptalan nem panaszkodott hiába. Mátyás király, ki akkoriban itt járt, feleletre vonta Simont is, Pétert is, igazságot szolgáltatván a gazdag káptalanok is, meg a szegény népek is.¹¹

Ez a Csernyő, népiesen mondva Csernyő, a nemzeti történelem szemüvegén keresztül nézve, klasszikus egy élő emléke a X. századbéli, mondjuk „tiszabodrogközi“ néprajzi közállapotnak. Mert akár „Surun“-nak mondjuk Béla király névtelen jegyzőjével, akár „Csorna“, vagy pedig „Cserna“ volt legyen is Árpádok okirataiban szláv neve, a mai „Csernyő“-nek: jelentésméne mindig egy és ugyanaz volt, vagyis „fekete.“ II. Endre király okirataiban pláne „Cserna folyó,“ szlávul „Cserna voda,“ a mi azt jelenti, hogy „Fekete viz.“ Szóval mindig: fekete.

De mit jelentett a X. századbéli magyar etnográfában az a fekete? Jelentette az arcbőr, a hajzat szerint való jellegzetességet és a honfoglaláskor itt talált szoták (szöke) szláv fajjal szemben jelentette a napbarnította, fekete magyar fajt és jelentette épp a „fekete kozár népfajt,“ melyet Árpád vezér mint a honfoglaló magyaroknak fajrokon törzsét, hátvéd gyanánt Zemplén vármegye ege alatt, a Tzabudrugkezu lapályaira telepített le.¹² A Tisza-Bodrog közére telepített, ma is élő községeink, melyeknek neveiben ott van a kar: a fekete faj etnográfiai jellegzetességét őrzik községeinkben. (Ilyenek: Karos, Karcsa, Karád községeink.) Ma is él

¹¹ Buday Ferenc: Polgári Lexikon, III K. 27. l.
¹² Pauler Gyula dr.: Századok.

Polonyi Géza, a Kossuth-pártnak egyik oszlopos alakja a Képviselőházban, Hajdú-Nánáson, ellenjelöltjével, Kovács polgármesterrel szemben, bukott.

Különfélék.

Október 6 Az 1848—49-iki szabadságharc leggyászosabb emlékü napjának évfordulóját Ujhelyben ma kegyelettel ülik meg. A nagy idők tanui, öreg honvédek, a ref. templomban ma d. e. 10 órákor gyászos istentiszteletre gyűlnek. A főgimnázium ifjusága ma szintén gyászünnepeket tart.

Királyi adomány. Ófelsége a király, kabinetirodája útján és főispánunk közbenjárásával, Fenczik Endre n.-toronyai lelkész részére 50 korona legkegyesebb adományt küldött.

A király nevenapja. F. hó negyedikét, dicsőségesen uralkodó jó királyunk nevenapját Ujhelyben a szokott fényvel ünnepeltük meg. A középületeket kivétel nélkül fellebegtették. Dél előtt 9 órákor a róm. kat. templomban ünnepi istentisztelet volt, melyen Hadik Béla gróf főispán, Matolai Etele alispán, a törvényhatósági és állami tisztviselők, továbbá a honvéd tisztikar, közöttük Szánky Nándor ny. tábornok, Vitéz Béla ny. ezredes, Benárd Jenő őrnagy, zászlóaljparancsnok s ezen kívül a templom minden részét zsufolásig megtöltött közönség vett részt.

A sáteralja ujhelyi róm. kat. főgimnázium ifjusága impozáns kegyelettel üli meg ma halhatatlan hős vértanúink napját, október hatodikát. Dél előtt 9 órákor, az intézet rajztermében, az 1849. évi október hó 6-án vértanulhalált szenvedett hősök emlékére kegyeletes ünnepséget rendez és október hó 7-én, hétfőn dél előtt 8 órákor gyásztisztizteletet tart. Az ünnepség műsora: Hunyady-induló Erke től Előadja az ifj. zenekar. Emlékbeszéd. Tárja: Juhász Jenő VIII. o. tanuló, az önképzőkör főjegyzője. Ima a hazáért, Sz. Nagy Józseftől. Előadja az énekiskola vegyeskara. A menyői könyv van a szemekben... Ábrányi Emiltől. Szavalja Burger Jenő VIII. o. tanuló. Petőfi Csataadala, Lányi Ernőtől. Előadja az énekiskola vegyeskara és az ifj. zenekar. Október 6-án, Ábrányi Kornéltól Szava'ja Péchy Dezső VII. o. tanuló. Insurgensek riadója; Előadja az énekiskola férfikara. Hazámhoz. Szavalja Thuránszky László I. o. tanuló. Kölcsey Himnusza, éneklí a főgimnázium ifjusága.

A honvédség köréből. Az ujhelyi honvéd zászlóaljhoz beosztott póttartalékos legénység holnap vonul be két hónapi kiképezésre. A honvédparancsnokság megkeresésére a póttartalékosok egyenként lettek volna elszállásoltva; Benárd Jenő honvéd őrnagy úr azonban, méltányolván azt, hogy a szüretelés idején a közönségnek nagyrésze el van foglalva: megkímélt bennünket egyelőre a beszállásolás terhétől s a póttartalékosokat a laktanyában fogja elhelyezni.

még a fekete jelentmény ebben a tovább képzett szavunkban: kor-om.¹³ Anonymus feljegyezte (Cap. XL.) hogy Ond vezérnek a fia, Ete kun vezér, innen vitt magával szláv közmunkásokat az Alsó-Tiszához, a hol építette velök magának a mai Csongrád (Surungrad = Csornográd) földvárát, melyet Ete vezér inséges közmunkásai, a szolgaság jármába hajtott renitens szoták-szlávok, az ő uokról, de a maguk nemzeti nyelvén, Surungrad-nak azaz „Feketevár“-nak neveztek el.¹⁴

Mindezeknek a történeti és nyelvbéli tanúságtételeknek szilárd alapján állíthatjuk tehát, hogy a mai Ag-Csernyő, ott a Cserna folyó partján, jelentette a X. században azt a föld-és néprajzi határvonalat, a meddig Zemplén földén a szláv áradatot a magyar elem viszszaeszközötte és elhatárolta.

Azt mondhatnák a hitetlen Tamások: nem volt ott „folyó, Ag-Csernyő környékén, hol ma a folyóvíznek még csak nyoma sincs! Gyenge ellenetés. Ma nincs, de volt. Mégpedig a „Tyze lutosa“¹⁵ a sáros, fekete vizű Tiece, mely Zemplén vármegyének még az 1799-ben készült vízrajzi térképén¹⁶ is ott feketéllik leginkább Ag-

¹³ Ipolyi Arnold: Magyar Mitológia. „Garaboncos.“

¹⁴ Szabó Károly: A hét magyar nemzetségről. Uj Magyar Muzéum. 1852. II. évf. XV. füzet. 843. l. — Mindezek után megmosolyogni való állításnak tartom azt a feltevést hogy azért nevezték Csernyőt Csernyőnek, mert ott a „csér nó“ a „chorna“ szót Szirmay A. is így magyarázza: „... nomen Russicum, quod nigrum designat a nigridine glebae...“ Id. m. 305. l. De inkább homokos, mint fekete föld az!

¹⁵ Ortway dr.: Magyarország Árpádok vizrajza II. k. 266. l.

¹⁶ L. a Mailáth József gr. szerkesztette Bodrogközi Tiszaszabályozó Társulat Monographiája, 1848—96. „műszaki rajzmellékletei közt — Dóhé Bertalan írja: Hogy a

— **Almavirág októberben.** A helybeli állami gyümölcs-faiskolából mint a szeptemberi, és szinte kánikulai időjárásnak érdekes tanubizonyosságát küldötte be szerkesztőségünkhöz lapunk egy barátja a kései, azonban teljes pompájában kifejelett októberi almavirágot. Ez is, mint a még októberben is ragyogó, nyári idő arra való, hogy az idei ősz oly gyönyörű, hogy már ennél szebbet gondolni sem lehet.

— **A megtámadott kortes.** A választási izgalmak között történt éspedig Czeke alatt, hogy Mautner Aladár Dokus-párti kortest, a mint a hatóságnál ő maga panasolja, több a Buzapártnak korteskedő pataki diák megtámadta; először megverték, aztán zászlaját elvették s összetépték. Ezt az esetet, mint egyet a sok közül, azért említjük föl, mert Mautner azt is panasolja, hogy megtámadóinak egyike, valószínűleg Flaubert-féle pisztolyból, reálított és jobb karját megsebesítette. Sérülését orvosi látélet tanúsítja.

— **Öngyilkosság.** Dankó Mihály városi utcaseprő e hó elsején délelőtt a Széphalom felé vezető országút fahidja alatt felakasztotta magát. Mire észrevették s Pilisy Béla alkapitány Stern Armin alorvossal a helyszínére mentek, már csak a beállott halált konstatálták. Végzetes tettét a nyomor és felesége súlyos betegsége okozta.

— **Korai szüret.** Tokaji levelezőnk írja: A folyó év nyarán uralkodott száraz, meleg időjárás rendkívül kedvezett a szőlő fejlődésének. Ember emlékezet óta — mondják — nem volt rá eset, hogy július vége telé érett szőlőt lehetett volna enni — mint az idén. Augusztus hó végén oly fejlődött volt a szőlő, mint máskor szeptember végén, szeptember végére pedig teljesen készen állott a szürethez a termés. A szeptember derekán volt erős esőzés miatt felépett ugyan a rothadás a kövér szőlőkben és kertekben, hanem az azóta immár 3 hete folyton tartó páratlan derült s meleg időben a rothadás folyamata megszünve, asszuképződésnek adott helyet. Elő is kerültek az immár 10—12 éve heverő asszus-táblák s megtisztogatva, kitatarozva dalos leányok válogatják rajtok a tokaji nek-tárt szőlő arany-sárga töppelt szőlőt. A kitűnő minőség mellett az eddigi eredmény után itélve a bor mennyiségével is meglehetünk majd az idén elégedve, s ha értékesíteni is oly kedvező eredménnyel lennénk képesek, mint ily körülmények között joggal várhatjuk: az 1901 év a Hegyalja történetkönyvében arany betűkkel lenne följegyezve. Kerteinkben — sőt egy pár türelmetlen gazdánál a hegyen is — a szüret már 8—10 nappal ezelőtt megindult. Az aljbor hordaja, edény nélkül, 17—20 frton kélt. A hordók ára szembenűően esik.

— **A „Zemplén“ 1902. évi naptára.**

mint már jelentettük is, szedés alatt van és előreláthatóan a jövő hó közepe táján elhagyja a sajtót, hogy mint volt eddig tizennyolc éven át, ismét házi barátja s hogy úgy mondjuk Bädekerje legyen Zemplénvármegye közhivatalainak nemesak, de minden intelligens családnak is Zemplén vármegyében.

A „Zemplén Naptára“-nak kiadóhivatala.

Csernyő határában. Ez a Tiece folyó, meg a II. Endre király korabeli földrajzban úgynevezett „Chernafolo“ egykor igazán „Feketeviz“! Most azonban s a mióta a vízszabályozás teljesen átváltoztatta a Bodrogköz orcaját, ennek a Tiece vízének a partjain is acélos szemű kalásztengert renget a fuvalom.

Tavai: a Horgastó, Nagyretítő és a Sáros. Ez utóbb emlitem talán a szlávok „Cserna voda.“ Hogy a Cserna voda elnevezés itten élő fogalom volt: bizonyosága a Csarnavoday-család, melyről említést tesznek a Sennyey-írómányok. (Akk. V. évfolyamában a 274-ik lapon.)

Mikor — vagy 300 éves virágzás során — elhullatta utolsó rügyét is az Ághes-nyenyek családfája és nem következett újrasarjadása, a Boes-kayéké lett Ag-Csernyő; mikor pedig (1680.) azok hűtlenségbe estek, a Klobusiczky grófi család birtokába ment át. A birtok egy részét II. Leopold 1790-ben, „ág-csernyei“ előnévvel a Szerdahelyi-család egyik érdemes tagjának, Lászlónak, adományozta, kinek utódai ott mindmáig birtokosok.¹⁷

Közbirtokosai voltak az említett családokon kívül még az Árpádokban Vocsok, a Mike fia (V. ö. „Akk“ V. évf. 274. l.) később: az Ágöczy, Csarnavoday, Bálpatay, Deregnyei, Fejérpataky, Jászay, Kálnásy, Pálóczy, Pelejthey és a Rákóczi családok.¹⁸ Ma „legtöbb adófizetők“ ott: Krémer Sámuelné, Neufeld Emil, a néh. Szerdahelyi István jogutódai, végre Török Samu

Tiszafolyó az ős időben Ag-Csernyő és K.-Tárkány közögek alatt vájt mederben folydogált: a mai nap is látható szerpentinekből világos. Később, régi medrét beiszapolván, elhagyta és innen keletnek fordult újabb medrében.

¹⁷ Szirmay A. Not. Top. 306. l.

¹⁸ Akk. II. évf. 264. l. V. évf. 193. és 289. l. V. évf. 160. és 258. l.

— **Megégett gyermek.** Pakasztó zemplénvármegyei községben f. hó 1-én Brila Jánosné a mezőre ment krumplit kapálni s magával vitte 4 éves kis leánykáját is. Falusi szokás szerint a krumplis földjén tüzet rakott. A kis leányka a tűz mellett melegegett, ruhája azonban tüzet fogott s oly gyorsan kezdett égni, hogy mire az édes anyja hozzászaladt, a lánggal égő kis leányka pár perc alatt, kétségbe esett édes anyja karjai közt, kimult. r. l.

— **Nagy tűz.** Nagy-Kázmér községben, írja levelezőnk, okt. hó 3-án nagy tűz volt; 3 csűr, 5 lakóház és több melléképület égett le; 5 gazdának az összes élet- és takarmányneműje oda égett. A szövetkezet, is leégett de, szerencsére be nem égett. A kolbásiai, mint rendesen, első voltak és az oltásnál nagy erőt fejtettek ki.

— **Építőipari szaktanfolyam.** A kassai m. kir. állami felső ipariskolánál t. évi október hó 15-én újból megnyílik az immár egy évtizede fennálló építőipari szaktanfolyam (pallériskola), melynek célja szakavatott munkavezetőket kiképezni az építőipar különböző ágazatai számára. A tanfolyam 2 télen át október 15-től a következő évi április 15-ig tart és teljesen ingyenes. Beiratkozni bármikor lehet az intézet igazgatóságánál d. e. 8—11-ig, mely alkalommal a tanulók a meglévő iskolai és egyéb okmányokat bemutatni kötelesek.

— **A „Zemplén” fekete táblája.** Ág-Csernyő községből írják: Nemrég egy kiválóan rendőrelleses potáju (polizeiwidrig) cigány telepedett itt le nagybecsű purdívával együtt. Kérdjük a t. képviselőtestületet: nyert-e az illető új csernyői polgártárs engedelmet az itteni végleges letelepedésre? Bátorkodunk ugyanis megjegyezni, hogy (hanem minden „ragalmazási per”-nek nyakunkba való akasztás nélkül) mióta itt van közöttünk ez a „homo novus”, feltűnően gyakoriak a lopások, — így többek között szept. 30-ikára viradva is rendkívüli ügyességgel vittek el Klein Bernátnak összes tollait — (ne tessék azt gondolni, hogy talán „választási tollait”, mert ezek bármily színűek is nem nagy kár volna érték, hanem ludtollait, melyeknek oly puhán lehet fekdüdni, ha párnákban vannak koncentrálna).

— **Gépkezelői tanfolyam.** A kassai m. kir. állami felső ipariskolánál a f. évi október hó 15-én külön tanfolyam nyílik meg stabilgözpékek kezelői részére, mely tanfolyam dec. hó 22-éig hétköznapokon az esteli órákban 7-től 9-ig, vasárnapokon pedig d. e. 8 órától 11-ig fog megtartatni. Fölvételnek mindazok, kik valamely kazánfűtő, illetve lokomobil-gépkezelői tanfolyamot sikerrel elvégeztek; továbbá a 18-ik életévüket betöltött oly iparosok és gyári munkások is, kik a magyar nyelvet tökéletesen bírják és kifogástalan erkölcsi előéletet, valamint a kazán- és gőzgépkezelés terén szerzett hosszabb előző gyakorlatot igazolni képesek. — Bővebb tájékoztatás szerezhető az igazgatóság-tól.

Irodalom.

Spanyolország mindig a romantika hazája volt. Már a rómaiak előtt meseországoknak tűnt

és Weis József.¹⁹

Templomát a Boeckay István br. főispán jóakarata 1648-ban a helvét hitvallást követőknek adta át. Ma is Kálvin hite szerint dicserik annak az 1838-ban újjáépített templomnak falai között az Urat.*

A róm. katolikusok anyaegyháza Nagy-Tárkány községben; a gör. katolikus híveknek valóságos szükségleteiről Kis-Dobra község lelkes gondoskodik; az izraeliták rabbinusa Király-Helmeczi községben lakik, de Ág-Csernyőn is van imaházuk.

Vályi András 100 esztendő múlt földrajzában ezt írja róla: „... jeles szép kertyei s gyümölcsössei vagynak, melyeket a nagy körtvélyfák fedeznek... az árvíz néha elnyomja termését...” mivel hogy a községnek egész határa lapály. Szirmai A. szerint a XIII. században még orosz nép lakta (inhabitatores Rossi) de Fényes Elek²⁰ a mult század közepén irt munkájában: „a hajdan Csorna” már „magyar falu” — 334 lakossal akkor, kik között 24 zsidó találtatott. (Ma 60—70 lélek.)

Dűlőnevei közül, melyek a tagosítási térképen még szerepelnek, említésre méltók: *Akaszó-szer, Árpaszársó, Egresrét* (bizonyosan égerfák erdeje állott ott egykoron!) *Helmecztőközi, Horgastőközi, Konyhaközi*, (mint vélelmes tűzelőhely emlékét őrzi!) *Mogyorósrét* és *Rakottyaköz*. — Hajdan egres, rakottyas erdőség

¹⁹ Wischán József bélyi körjegyző adata, kinek körjegyzőségbe tartozik Ág-Csernyő község is.

* U. az. — Klein Simon dr., Ág-Csernyőderék szülöttje, volt szives tudomásomra adni, hogy a ref. templom a Klobusiczky-család jóságából épült. Tavaly a hívek toronyt építettek a templomhoz s nov. 10-én volt az ünnepes felavatás.

²⁰ Magyarország statisztikai és geográfiai szótára.

fel a dúsgazdag Hispánia. Később a mórok emberi kézmunkájával is feldisznítotték a magas hegyek, két folyók gyönyörű országát. Csodálatos, álomszerű, pilléres, oszlopok, színes, gazdag épületekkel rakták tele a gyönyörű lejtőket, óriási oszlopsorokkal, melyek fején a Korán aranyos, szent betűi csillogtak, melyek mindegyike a drágakövek valóságos ligete volt. Itt van az Alhambra-ban a 12 stílizált oroszlán mesés kutja, melyeknek fejére örökösen hull a kristálycsöppekké tört víz és eszünkbe jut az északi költő szonettje, mikor a forrás a romok közül odasóhajt a nézőhöz, hogy

„Csalárdnak mondják a futó habot
Hová lett rang, hír, szerelem, dicsőség —
Lám, minden eltűnt és én itt vagyok.

A sötét, tarka ablakos folyósokon a multak árnyai suhognak s a szél elsőhajt az ablak üvegén és végigsuhog az oszlopsorok közt, hol az utolsó Abencerages vére festette pirosra a padló fehér márványkockáját. És azután egy kihalt világ romjain elmúlt idők borulatából megint végigragyog az arany napsugár. Spanyolország hegyhormain újra csodálatos, kőcsipkéből épült, fehér paloták a spanyol renaissance kővirágos csodái támadnak a pineák és ciprusok árnyán. A spanyol hatalom meghódítja a szomszédokat, azután elnyúl Amerikába is, hogy azután egy dicsőséges fellobbanással hamvába roskadjon és egy gyermekkirály kezén tengődjék az egykori világbirodalom. Erről az országról szólnak a Nagy Képes Világtörténetnek most megjelent 134. és 135. füzetei. A 12 kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik dr. egyetemi tanár, ki egyúttal e kötet írója is. Egy-egy kötet ára díszes félbörkötésben 16 korona; füzetként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Üllői-ut 18. sz.) Sátoralja-Ujhelyben is Lóvy Adolf könyvkereskedése utján.

Magyar nyelvhibák javító és magyarázó szótára. Mióta a nagy Révai ajkáról elhangzottak a kemény igazságot tartalmazó igék: „Uraim! nem tudunk magyarul!” és a mióta nem kisebb ember, mint Szász Károly püspök, a költőpap, úgy panaszkodott a Magyar Nyelvőr hasábjain hogy: a mi nyelvünk annyira ki van fergatva eredeti mivoltából hogy ő már a maga született magyar nyelvérképében sem igen bizik: sokan terjesztették irodalmunk jelesei közül javaslataikat a művelt magyar közönség elé; így: Arany János, Ballagi Mór, Brassay Sámuel, Joannovich György, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Simonyi Zsigmond dr., Szarvas Gábor, hogy ezt, vagy azt hogy is kell hát mondani magyarán, vagyis úgy, hogy azt a magyar nyelv géniusza is helyeselje. Hanem ezek az üdvös javaslatok elhangzottak, észrevehetőbb hatás nélkül, mint a pusztában kiáltó szó. Ezért érdemes munkát végzett Fűredi Ignác, gyakorló tanító és képzőtanár Budapesten, Zemplén derék szülöttje, hogy azokat a magyartalan szólásformákat A—B—C sorrendben összegyűjtötte és mindenik mellé oda tette a jó magyaros szólásformát is; így pl. ötödéves pótlék h. öt évi pótlék — pártolólag h. pártolva — körülmény h. környüllálás —

borította, most lapályos határának — Bottyán, K-Tárkány, Baeska és Bély tőszomszédos községek közt — 1190 kat. hold a kiterjedése. A király-helmeczi—baeska—ág-csernyő—csapi (10+ klm. hosszú) törvényhatósági körzettel mellett fekvő Ág-Csernyő Bottyántól 2 s, K-Tárkánytól 3 s, Baeskatól 4 7, Bélytől 4 7, klm.-re fekszik. Az ág-csernyő—csapi utszakas (9+ klm.) a szomszédos élénk forgalom közutvonala a Bodrogköznek keleti és Ungvármegyének déli határszéle között.

A vármegye székvárosától, Sátoralja-Ujhelytől, 39 s, a járás székhelyétől, Király-Helmecztől, 10+ klm.-re fekszik.

Az ez évi népszámláláskor jelen volt lakossága 491 lélek, mind egyszálalig magyar; a tíz év előtt volt állapothoz mérten kevesbedett 16 lélekkel.

Van egy modernül épült iskolája a régi viskó helyén, egy tanítóval. Az iskolába járni kötelesek gyermekek száma jóval felül van a 100-on. A népművelődésnek nem kicsinylendő eszköze pár évvel ezelőtt létesített népkönyvtára, mely ma már 125 kötettel és az áldásosan működő „Bodrogközi Nőegyesület” pártfogásával dicsekedhetik.

Főfoglalkozása volt Ág-Csernyő lakosságának a Tisza és a Bodrog szabályozása előtt a halászat, csikászat; ma a földművelés, marha- és sertésenyésztés. Téli házi ipara a kenderfonás és szövés. Van 3 kereskedője, 3 iparosa²¹ és 2 korcsmája. A lakosság általában igen szorgalmas, józan, verekedésre nem hajlandó, — 3 évvel ezelőtt volt ugyan itt is egy kis „cucilista” (szociálista) zavargás, de azt is idegen, lelketlen igazgatók idézték elő a nyugodt, csendes, becsü-

engedély h. engedelem — ovoda h. kisededő stb. stb. Körülbelül 2500 cikkelyecske szál 75 lapon a magyar nyelvrontás ezeryni ezer fattyúhajtásáról. — Sajnáljuk ugyan, hogy sem a Finály Henrik könyvét (Hogy mondják jól magyarul?) sem a Matolai Etele, sem a Réthy Pál, sem a Sassi Nagy Lajos effajta munkáit nem használta forrásokul a hangyaszorgalmú szerző; derék művét azonban, melynek ára csak 2 korona, így is a legmelegebben ajánljuk figyelmébe minden magyar embernek, aki nem csak magyarul, de magyarán is kíván beszélni és írni. A művet *Rákosi Jenőnek*, a „magyar ortologia főtámaszának”, a magyar helyesírás nagy tudomány, uttörő harcosának ajánlotta, mely tisztelete jeléül a szerző. Még egyszer melegen ajánljuk mi is a „Zemplén” minden olvasójának b. figyelmébe.

„Petrik Mihály pinkóczy gazda szomorú története”, vagy: *Ne menj Amerikába* — címmel a magyar nép számára Szabó Albert zahonyi néptanító, Klein Nándor ottani nagybirtokos megbízásából és költségére, elbeszélő költeményt írt, mely több ezer példányban most jelent meg. Ajánljuk e füzetet a községi előljárók, lelkészek és tanítók figyelmébe oly végből, hogy nagyobb számu példányokat rendelve, azt a nép között kiosztsák. Egy-egy füzet ára 20 fillér, 15 példány s azon felül történő rendelés portómentesen küldetik. A jövedelem 20% a Taniók Háza javára fordítatik

Kis Lap. Több mint negyed évszázad óta gyönyörű kötetű a „Kis Lap” című képes gyermekújság Magyarországon apró olvasó közönségét, hétről-hétre mint a legszebben látott vendég. A „Kis Lap” gyönyörű tartalmához képest díszes kiállításban jelenik meg, mindazonáltal ára 1/4 évenként csak 2 korona. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, Kerepesi-ut 54.

Háztartás. Kürthy Emilné szerkesztésében és az Athenaeum r. t. kiadásában havonként 3-szor megjelenő „Háztartás” a magyar gazdaságoknak egyetlen magyar lapja, mely a háztartás minden ágában utbaigazítást ad, helyi-el-közzel képekkel magyarázva. A „Háztartás” bő szépirodalmi részét irodalmunk legkiválóbb művelői szerkesztik. A „Háztartás” gyönyörű színes borítékban jelenik meg és előfizetése egynegyedévre 4 korona. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, Kerepesi-ut 54.

Magyar Bazar. Ezt a legrégibb, legjobb divatlapot nagylányai Lónyai Sándorné és S. Hentaller Elma szerkesztik és az Athenaeum r. t. adja ki. A „Magyar Bazar” az egyetlen magyar Divatlap, mely havonként négyszer jelenik meg, mindig bő divatújsággal, gyönyörű színes divatképekkel és illusztrált szépirodalmi melléklettel. A „Magyar Bazar” előfizetése egynegyedévre 4 korona. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, Kerepesi ut 54.

A „Magyar Nemzet”, melynek főszerkesztője Jókai Mór és Beksics Gusztáv, felelős szerkesztője Adorján Sándor, azt a kiszámíthatatlan előnyt nyújtja olvasóinak, hogy 12 órával előzi meg az összes fővárosi napilapokat. A „Magyar Nemzet”-et már az esti vonatok röptik szét Kárpátoktól Adriáig. S dacára ennek, a „Magyar Nemzet” a legolcsóbb napilap reneszans nálunk, hanem az egész kontinensen. Husz, huszonnégy oldalon jelenik meg rendszeren és előfizetése egy óra mégis csak 2 korona. Mutatványszám 6 napig ingyen cím: „Magyar Nemzet” kiadóhivatala, Budapest, Kerepesi ut 54. sz.

Az év utolsó negyede annyi újsággal köszönt be, — melyek közt legnagyobb újság az új országgyűlés lesz — hogy művelt ember már igazán nem lehet el újságolvasás nélkül. Ez alkalomból figyelmébe ajánljuk t. olvasóinknak a kipróbált jószágú Pesti Hirlapot, mely első helyet foglal el napilapjaink között s legtöbb olvasni való ad napról-napra, a mi nagyon megbecsülendő körülmény a hosszú téli estékre való tekintettel. A lap minden előfizetője, aki három hónapon át a Pesti Hirlapot járatta,

letes csernyei nép között. Egy szóval derék kis község, mely 40—50 cigánnyal is dicsekedhetik, a kik kivétel nélkül munkabíró, szorgalmas lakosok. (Klein Simon dr. közlése.)

Névrokon nélkül van, mert még egy másik Csernyő, népiesen Csernyő, nincs az egész országban. Így magában klasszikus egy példája annak, hogy a XI. században Surun-nak, a XIII. században Chorna- és Cherná-nak mondott nevezetében a szláv idióma egészen tetszetős alakra magyarosodott a „Csernyő” szó formájában.

Rokonságban állott vele az Árpádkorban Agóczy helység, a mi azt jelenti, hogy Agvágása (= Ag utcája az erdőszégen.) Agóczy ma pusztá (praedium) s mint ilyen Alsó-Berezki községhez tartozik. Hogy Csernyő alapítója, Agóczy, meg az Agóczy nevezetben ismeretes Agóczy és ugyanazonos személynevek voltak a Bodrogköz XIII. századbeli újjáalakításának történetében: az kétségtelen dolog. — Agóczyról származott az Agóczy család. Három élő tagját (Miklóst, Pétert és Elekét) a XV. században a „Sárkány-rend” adományozásával tüntette ki Zsigmond király. (Akk. II. évf. 285. l.)

Törvényeszeke: Sátoralja-Ujhelyben kir. járásbíróháza, adó- és járási szolgabírói hivatala Király-Helmeczen. Utolsópostája, táviró- és vasuti állomása: Bély.²²

Sorozat a 65. gy. e. hadkiegészítő kerületébe, a 14. huszárezredbe, a 10. honvédezdredbe; nyilvántartják a 33. népfelkelői járásban.

²² Van engedélyezett vasuti megálló helye, de ez idő szerint helyszüke miatt (a hová az őrházat építeni lehetne) még nem használja a közönség. (Klein dr. közlése)

karácsoni ajándékként díszes kiállítású nagy képes naptárt kap az 1902-ik évre, mely tehát minden más karácsoni mellékletnél és ajándék-könyvnél többet ér, mert egész éven át hasznát veszi az olvasó. Az új évkönyv köztudomásosan jobb lapot nem ajánlhatunk az olvasóközönségnek. A Pesti Hírlap előfizetése negyedévre 7 korona; október hóra 2 kor. 40 fillér. A Divat Szalon című dustartalma és igen praktikus szerkesztett, igen szépen kiállított divatújsággal együtt negyedévre 2 koronával több (azaz 9 korona). A kiadóhivatal címe: Budapest, V., Váci-körút 78. sz.

A közönség köréből.

— Alak és tartalomért a beküldő felelős. —

A „Zemplén” ez évi szeptember 29-iki számában megjelent és Lantos Józsefné által írt „Közönség köréből” című közleményre nézve a „Tokaj város brigantija” című cikk beküldője annak idején a rágalmozó és hazug jelzőkért a törvényes lépést megteszi; ugyancsak ezen körülmény a csendőrség tudomására jutván, illetékes parancsnokságukhoz — a lap egy példányával — a jelentést beküldötték és annak utasítása szerint fognak cselekedni.

A nagyközönséget megtéveszteni és félrevezetni célzó közlemény pedig a lap hasábjain (a t. szerkesztő ur becses engedelmével) a kellő értékére fog leszállítani.

Botrány egy halott körül.

Tokaj városban — írja levelezőnk — botrányos és kegyeletet sértő temetés tanui voltunk a hét keddjén. Városunkban Krausz Miksa korcsmáros régi szolgája, az öreg Galli János, meghalt a nevezett gazda padlásán; a város költségén vásárolt koporsóba a város emberei belehelyezték s a fentírt nap délutánján 4 órakor az ev. ref. lelkész s a kántor megjelentek a halottas háznál, hogy az elhunytak a végtisztességet megadják. Nagy volt azonban meglepetésünk, mikor, a házhoz közeledve, a koporsót a halottas kocsi téve táltuk, éppen indulóban, s az alkalmazottak ama hírrel jöttek elénk, hogy a házigazda nem engedte meg az udvaron a ravatal felállítását s kiutasította a koporsóval együtt. Megütközéssel vettük ezt tudomásul, mindazáltal közeledtünk a házhoz, melynek nagy kapuja már akkor be is volt lakatolva; a mi megérkezésünkkor azonban kijött rajta a házigazda sógora, Lazarovits Dávid, s a lelkész kérdésre, hogy miért akadályozza a temetést, hiszen mi is épp úgy az Isten teremtséi vagyunk, mint a zsidók, azt felelte, hogy odabent gyász van, nem lehet hát az udvaron keresztény temetést tartani, — mire a lelkész a szerzet hangján válaszolt:

— Mi nem akarunk ott bent se táncolni, se dalolni, hanem énekelni s imádkozni, — a mi a zsidóknak is szokása.

Hangzottak azonban ott a közönség részéről szenvedélyes szavak is, s a csoportosulás nőttön nőtt, a mit a protestáló ur látva, megnyitotta a kaput s szabadságot adott, hogy a koporsót a koporsót levéve, bevihessük s a szertartást megjejhessük. Mi azonban már annyira fel voltunk a váratlan eseményre, hogy nem éltünk a jó lelkű atyafi e szíves ségével, hanem az utcán a kocsi mellé állva rázendítettünk a halotti énekekre s a pap megható imája után — melyben a megholt üdvözülésén kívül a kölcsönös türelem, az egység lelkének mindnyájunkra kitöltéséért is escedtünk Istenhez — kikísértük a sokat hányatott és hűségért ilyen felebaráti bánással jutalmazott szegény szolgát az örök nyugalom helyére, a temetőbe.

Az ilyes cselekmények, melyek a büntető törvény 191. §-ában körülírt vétségnek minősíthetők, a mellett, hogy sajnálatosan sötét színben tüntetik fel némely izr. polgártárs ósdi gondolkodásmódját, mely szerint szabadon foly a gyász házban a korcsmai üzlet és megengedhető az udvari helyiségben a dorbézolás, de tilalmas a keresztény temetés, — úgy vélem — csöppet sem alkalmasak arra, hogy az annyira kívánatos kölcsönös bizalom s egyetértés előmozdító és megszilárdító legyenek.

Cantor.

TANÜGY.

A Zemplén vármegyei Tanító-Egyesület hivatalos rovata

— Rovatvezető: Molnár Gyula. —

Kéziratok rovatvezetőhöz Sátorajai-Ujhelybe küldendők.

A magyar nyelv tanítása idegen ajku iskolában.

(Folyt. és vége.)

Nézzük a kérdésnek más szempontját is. Láng szerint az I. osztályban csak játszani kellene; az igaz, hogy ezzel könnyebben be-

plántálható a magyar nyelv, de hát ez az óvoda feladata.

Az igaz — mint Láng mondja — hogy természetesen az a 6 éves gyermek még nem igen viselheti érdekléssel és szíves ismeretek iránt; az érdeklődést és kedvet felbreszteni — hiányozván az áthidalás eddigi sajátos lelki élete s az iskolai élet között — nagyon nehéz, de lehetőleg tegyük tanításunkat e fokon minél vonzóbbá, játékosabbá.

Tartsunk igen is minél gyakrabban játékokat énekekkel kapcsolatban — a játékoknál használt vezényszavak is gazdagítani fogják a gyermekek magyar szókészletét, a dalok, versikék pedig a kiejtést fogják esziszolni —; de ezen kívül az elemi iskolának már más reális céljai is vannak, mit figyelmen kívül hagyunk nem lehet. Hiszen bár lenne minden nemzetiségi vidéken levő iskola mellett óvoda is, akkor munkánk nagyban megkönnyítenék, de az elemi iskolából egészen óvodát nem csinálhatunk.

Az a szüle — különösen a mai túl anyagi korbán nagy kíváncsiságot s kilátásokat fűz az iskolához, életbevágó reális hasznú ismereteket és tudást is vár attól; — azt mondja, hogy játszani otthon is tud gyermeke, nem azért küldi iskolába.

Kell tehát írást, olvasást és számolást is azonnal tanítani igyekezve, hogy mihamarabb látható, kézzelfogható legyen az e tárgyakban elért eredmény, mert így fogja az a nép megkedvelni az iskolát, különösen, ha az új intézmény a községben, meg aztán mi is, könnyebben haladhatunk akkor a magyar nyelv tanításánál, ha a gyermekek már olvasni, írni fognak tudni; — nem azt mondom ezekkel, hogy tehát siessünk az paedagogia ellenesen mellőzzük a betartandó fokozatokat. Minden tantárgyat kezdettől fogva magyarul tanítsunk: ez mondatom semmi nehézségbe nem fog kerülni.

Sokat vitatkoztak arról is, hogy szükségese-e a nemzetiségi vidéken működő tanítónak a nép nyelvét is bírnia. En is azt mondom, hogy az iskola, a tanítás szempontjából erre semmi szüksége nincs; más szempontokból azonban talán jó ha tudja, mert akkor a szülők a nép bizalmát s ragaszkodását hamarabb kivívhatja; ellenben nem érthetvén meg magát a néppel, félremagyarázhatják tetteit s vitás ügyekben nem világosíthatja fel, nem hódíthatja a maga részére a népet, pláne ha igazatok is vannak, kik rosszakaratból a tanító s érdekei ellen heccelhetik őket. Meg aztán jönnek a községbe bírósági végzések s más hivatalos iratok: ezeket megmagyarázni is a tanító lenne hivatva.

De aztán legyen abban a nép nyelvét is bíró tanítóban erős akarat, önuralom arra, hogy bármilyen akadály merül fel a magyar nyelv tanításánál, ne vegye segélyül az anyanyelvet.

Azokban nem baj, ha nem is tudja a tanító a nép nyelvét, sőt magyarisítás szempontjából ez előny. A nép bizalmát így is megnyerheti jó viselkedésével s magatartásával; ha egész lényéről a nép iránti szeretet és jóakarata mintegy le fog sugározni; ha a gyermek szeretetét megnyerjük az iskolában, az a szülőkét is maga után fogja vonni. S az ily győzelem az igaz nehezebben, későbbben érhető el, de szilárdabb és maradandóbb lesz.

Tovább fűzve az elmékedést e kérdésről, azt hiszem sokak nézetével s meggyőződésével találok, ha kimondom, hogy a magas korlátoknak nemzetiségi vidékre csakis magyar tanítókat kellene kinevezni, míg ellenben azok, kik oláh, szerb, szász stb. szülőkől származtak s anyanyelvük eredetileg nem magyar, tiszta magyar községekbe az Alföldre kellene küldeni. Mert hiába, ha látszólag le is veti pl. az oláh környezetben nevelkedett ifju az általi tanítókörében a fajához való szítást, de a csirája esetleg megmaradhat benne s agitátorok által az ismét életre kelthető lehet. Ily radikális kurával eleje vétetnék a nemzetiségi agitátorok terjeszkedésének is, a magyarisítás ügye pedig hatalmasan fellendülne.

Attérek végül a tárgy módszerére, illetve egyes gyakorlati fogások bemutatására. Kiinduló pontunk a szemléltetés lévén: gyűjtjük össze az anyagot, szedjük fokozatos sorrendbe az ismertetendő tárgyakat és kifejezéseket. A tárgyakat lehetőleg természetben mutassuk be. Keressük ki először azon szavakat, melyek hangzásilag leginkább megegyeznek az anyanyelvi hasonértelmű szókkal; azokat tanítsuk előbb, melyek a gyermekeknek kedvesebbek, pl. kalács, cukor, muzsika, táncolni, játszani.

Fektessünk nagy súlyt a tiszta kiejtésre; kitartással a kiejtési nehézségek szépen leküzdhetők.

Először tanítom a tárgynevet így: megfogom vagy feltartom a tárgyat és számat feltűnően formálva, erősen hangsúlyozva megnevezem őket: „Kalap, tojás, villa, tányér.” A gyermekben meg van az utánzási hajlam és csak-

hamar észre fogja venni, hogy minden szót utánnam kell mondani és szépen fogják utánnam mondani. Egy pár napig így gyakorolva, a dolog- és szóképek egyszerre és egybekapcsolva bevésődik a gyermek emlékezetébe, mely után — ez lesz második fokozat — már én nem fogom a tárgyat megnevezni, hanem csak egymásután feltartom.

Ekkor kezemmel intve mondom: „Mondjátok!” És ők szépen fogják sorban magyarul megnevezni a tárgyakat. Ujjammal mutatok egy mellettem levő tárgyra s mondom: „Ez kalap” — egy távoli tárgyra: „Az kályha.” Most a távolihoz megyek s arra mondom: „Ez . . .” a másikra: „Az . . .” Ezt gyakoroljuk s én már itt kérdezem mindig: „Mi ez, mi az?” A villára mutatok s kérdezem: „Kalap ez?” és fejemet tagadólag rázva mondom: „Ez nem kalap.” Mondatom s gyakorlatom velük az „igen” és „nem” szavakat és az „is” kötőszót. Kiteszem a krétát az asztalra s mondom: „Van kréta” igenlőleg rázva a fejemet. Eldugom a krétát, a helyére nézek s mondom: „Nincs kréta.” Kiteszek az asztalra egy tojást s mondom: „Egy tojás”, egy ujjamat feltartok: „Egy ujj”. „Hány kendő, hány kalap?” „Itt van könyv, ott van szivacs.” „Hol van . . .?” Beteuszem a kést az asztalba, felteszem a széket az asztalra: „A . . . asztalban, asztalon van.” (Itt a neveket már névelővel kapcsoljuk egybe.) A tányért az asztal alá, fölé, mögé, elé teszem: „A tányér az asztal alatt, fölött, előtt, mögött van.” A széket a tábla mellé teszem s mondom: „Hol van a kályha?” „Mi van az ablak mellett?” Mindezeket mutatva csinálom, mondom és mondatom, a tárgyakat helyezgetem; a mutatást, a tárgyhoz menést is végeztetem velük: szóval mozgással, cselekvéssel összekötve mondatunk mindent a mit lehet.

Feltűnő élénk színű tárgyakat simogatva mondom: „Sárga, sárga; piros, piros. Milyen színű a papír?” Vájkálom a fát, a falat, a vasat és mondom: „Fából van, fából van: Miből van a szék?” Elütő fehér színű papírt mutatok: „Ez fehér, ez fehérebb, ez legfehérebb.” Pálczákat: „Ez hosszú, ez hosszabb, ez leghosszabb.” Egy gyermeket mellem állítok, egyet távolabb; mellem érintve mondom: „En”, a mellettem állóra: „Te”, a távolira mutató: „Ő”. A névmásokat cselekvésszóval kapcsoljuk össze és a cselekvést végezzük is. A mozgás nyelvét — hadd látszassék a felnőttek és laikusok előtt nevelésnek — mindenkor alkalmazzuk az ártatlan gyermekekre a fura helyzet legfeljebb derítőleg fog hatni, a mi tanításunk élénkítését idézi elő. Táncoljunk, ugráljunk, élénkítsük a gyermek előtt; végeztessünk, neveljünk a gyermek előtt; cselekvést kérdezzük velük s a mint kezdik a cselekvést kérdezzük: „Mit csinálók én, mit csinál te, mit csinál ő?” Megfogom a kalapom s mondom: „Az én kalapom. Ki könyve ez? Ez az ő könyve. Ez a te kendő.” Ha így már jól tudják, akkor egyszerűen: „Ez az anyám, tied, övé; az a Szizák Jánosé, az a Tanító uré.” Kiveszem órámat, késem, pénzemet: „Nekem van órámat. Mi van neked? Nekem van pénzem, neked van kavapod, neki van kendője.” Így azután fokrol-fokra, folytonosan gyakorolva és ismételve áthaladunk a nyelv összes sajátos alakulatain és önálló beszélgetési órákat fogunk tartani; ha már olvasni is megtanultak, az olvasmányokat is feldolgozzuk a beszélgetés anyagául. Ime egy pár beszélgetési óra kérdései: 1. Ha az utcán látsz egy urat (embert, asszonyt), mit kell csinálni? Mit csinál a kalappal? Tudsz te köszönni? Hogy kell köszönni reggel, nappal, este, ha mégy haza? Hogy hívnak? Ki fia (leánya) vagy? Van neked édes apád (édes anyád, testvéred)? Hogy hívják édes apádat? Hol van édes apád (édes anyád)? Mit csinál? Mit főz, mit varr, mit dolgozik? Kinek varr inget? Szereted te a paszulyt, a kalácsot? Mit ettél ma reggel, délből, tegnap este? 2. Voltál te már Varannón? Mi lesz holnap Varannón? Te már vásárra? Ki megy a vásárra? Mit mégy te a vásárra? Mit vesz édes apád a vásárra? Mit vesz édes anyád, anyádnak, magának? Voltál te már vásárra? Láttál te már vásárt? Juszko-Volyán van vásár? Miért nincs?

Írásbeli feladatul előbb a feleleteket írjuk a táblára s ezt lemásolják; későbbi fokon a kérdéseket írjuk fel a melyre írásban is megfelelőnek. Ez által a kifejezések még jobban bevésődnek az emlékezetbe, mert írásukban azokat mintegy megtestesülve is szemléltetik.

E fokon már nagy haszonnal alkalmazható Zemplénvármegye tanítóegyesület egyik közszeretett és becsüléssel örvendő kiváló zéver alakjának, Zseltyay Bogdán úrnak „Beszéd- és értelemgyakorlati kérdések.” című gyakorlati művecskéje.

Domonics Mihály.

CSARNOK.

Erdőben.

Hüs erdőben járok zöldelő fák között,
A hová ki engem leltem vágya üzött:
Itt olyan jó nekem! . . .
Virágoknak száza dus illatát ontja,
Madarak dalától hangzik a fák lombja
S ér csobog csöndesen.

A virágillatot s a dalt úgy élvezem
S figyelve mereng el szemem az érvizen:
Mit sugnak a habok?
S illat, dal, habzugás álomba ringatnak:
Hej, de régen tudtam magam oly boldognak,
A minő most vagyok!

A mit zür-zsvivaj kázt hiába keresek,
Azt hirdetik: virág, dal, hab és levelek:
Szeretet, tégedet!
A mit látok, hallok, egy szép, nagy összhangzat
A mely dicsőíti végtelen hatalmad':
Te, örök Szeretet!

Ide, ide jertek, sors-bántotta lelkek:
Kebletek sebére itt balzsamirt leltek
S bútok édessé lesz!
Es ide jöjjetek, ti vidám emberek:
Teljesebb, igazabb lesz itt örömetek,
Hol mind velünk érez!

(Eperjes.)

Kerekes Pál.

Közgazdaság.

Amerikáról.

Ág-Csernyő, okt. 2.

(Mozgásgazdasági kiállítás, vásár és sok mindenféle speciális kiállítás Amerikában.)

Amerika a különlegességek hazája. A specialitás itt úgy a politikai, társadalmi, mint tudományos és minden szakmabeli életre vonatkozik.

A politika veszedelmes miazmait Amerika természeti és növeli nagyká. Eddig legalább így tette. A tudománynak és a mai modern kor szellemnek megfelelően sokkal realisabb alapra van fektetve, mint Európa, a társadalom pedig egymaga a különlegességek halmozata.

Nem csodálkozhatunk tehát azon, ha Amerika túltett rajtunk minden tekintetben. A legrefinanzirabb, legokosabb politikusoktól kezdve a legteljesebb farmerig valamennyien munkás, óriási kitartó erővel rendelkező, vállalkozó emberek!

Itt láttuk heteken át Barnum cirkuszát, mely bámulatot keltett egész Európában, annál az egyszerű oknál fogva, mert a vén Európa mindeddig még ilyen nem produkált.

Ilyen zszerű ám az amerikaiaknak minden egyes ténykedése.

A kiállítások évenként rendeztetnek, folyton növekedő arányokban.

A legutóbbi csikágói mezőgazdasági kiállítást Illinois állam kormányja és egy külön célra kiküldött nagy nemzeti bizottság rendezte.

Két főcsoportra oszlott a kiállítás, Egyik a kormány, a mezőgazdasági hivatal egyes szakosztályainak kiállítása a következőkből állott: 1. időjárasi hivatal, 2. állati termékek hivatala, 3. vegyszertári osztály, 4. állattani osztály, 5. gyümölcsészeti, 6. erdészeti, 7. növény, tani és 8. kísérleti állomás központi hivatala.

A kiállítások egyszersmind löversenyekkel, az állatok felvonulásával, felolvasásokkal vannak egybekapcsolva.

A kiállítók kiállított tárgyaik kitüntetésé képen pénzdíjakat, érmeiket és okleveleket szoktak kapni. A pénzdíjak meglehetősen nagyok és egészben tekintélyes összeget tesznek ki, Igy p. o. Iowa 110 kerületi gazdasági egyesülete az 1899. évben tartott kerületi kiállítások és állászemlék alkalmával összesen 104,180 dollárt fordított dijakra. Csikágóban 3,240, 520 dollárt fordítottak e célra.

Ilyen keretben forog az állatforgalom, kereskedelem és kisüzlet is az északamerikai egyesült államokban.

Az állatvásárok központjai a nyugati államok nagyobb városaiban tartanak. Ennek egyszerű oka az, hogy a nagy fogyasztás részére szolgáló állatok nevelése és hizlalása legtrikábban a nyugati és a középállamokban történik. Texas beláthatatlan nagyságú legelői, a Prairie óriási térségei, Ohio, Illinois, Iowa, Missouri, Wisconsin nagy kiterjedésű kukoricaföldjei évenként több millió szarvasmarha és sertés felnevelését és hizlalását teszik könynyűvé.

Az itteni farmerek látják el hússal jóformán az egész Egyesült Államokat, sőt nagy rész jut innét a külföldre is, a texasi marhat vagy a wisconsini, illinois és ohioi sertéseket eladás, földözés végett sem a kelet távol fekvő pia-

caira vagy vásárait nem vihetik, Ezért a természetes fejlődés következtében közelükben levő központokban, mint Chicago, Szt.-Louis, Omaha, Kansas városokban képződtek a legnagyobb e nemű vásárok.

Ezek pedig valóban ritkaság zámba mennek. Mai viszonyok közt e'fordul, hogy egy csikágói vásárra 40 millió darab kerül.

Hogy e rengeteg summához temérdek ember is kell, magától értetődő dolog Meg is fordul 2-3 millió ilyenkor a rengeteg világvárosban. A vásáruzet rögtön kezdődik az állatok kirakása és megetetése után.

Sem irás, sem kép nem nyújthat arról kellő fogalmat, milyen sürgés-forgás, zürzavar van reggelenkint az üzlet folyásaalkalmával e vásártéren. Szarvasmarhákat, sertéseket, juhokat és lovakat minden irányban hajtanak az utakon, a korlátok és istállók ajtóit csapkodják; bizományosok, farmerek és kereskedők ide-oda szaladgálnak a legélénkebb gesztusokkal hadonászva, a texasi cowboyok apró bonny lovaikon sebes ügetésben szaladgálnak ide-oda, vagy a marhacsordákat vad kiabálások, ostopattogás és revolverlövésekkel terelik, úgy, hogy a kép a bábell zürzavarról nyújthat fogalmat.

Nincs ember, a ki t lenül maradna, mindenki üzlete után fut. Az amerikai élet minden fázisa egy ilyen vásár képét nyújtja.

Az emberek lassan sem cselekedni, sem gondolkozni nem képesek; gyorsan, villámgyorsan történik minden; mindenki első akar lenni a létért folytatott harcban. hogy legelőnek mászsa meg ama bástyákat, melyekről oly kellemes nézni az alattuk nyüzsgő milliók kuzdelmét, melyben oly sokan, végtelenül sokan esnek el, tiportatnak össze.

Ha az amerikaiakról írunk, rögtön tisztában vagyunk e fogalmakkal, mert ezek egyenlők Amerika nevével.

Felülmulnak bennünket mindenben, még a bűnben is, Ők élesztik az anarkisták életfaját, melyről annyi rothadt gyümölcs potyog le fejükre — és mégis túrik őket ők, a milliomosok, kiknek nem esnék nehezére akár egy millió katonát és rendőrt tartani ellenük.

Hjah: Amerika a különlegességek hazája!

Klein Simon dr.

Városi és községi ügyek.

* **Ellenőrzési szemle.** Köztudomásul adjuk, hogy a közös hadsereg kötelékébe tartozó tartalékos és szabadságot katonák ellenőrzési szemléje Ujhely város részéről a jövő november 21, 22, és 23-án, az ujhelyi járás részéről pedig ugyanazon hó 24 és 27 ike között, a rendőrkapitányság épületében fog végbemenni.

* **A butka—szelepka vicinális közut** átkeleli szakaszán levő Dusa-híd helyreállítása dolgában a vármegye alispánja úgy határozott, hogy a kilátásba helyezett 1000 K. hozzájárulás levonása után mutakozó 9350 K. építési költséghez Butka község 70%-el, Szelepka község pedig 30%-el tartozzék hozzájárulni.

* **Állami anyakönyvi statisztika.** A sátoralja-ujhelyi állami anyakönyvi hivatalnál 1901. szept. 27-től 1901. okt. 5-ig a) házasságot kötött: pár; b) kihirdettetett: 2 egyén; c) születési anyakönyvi bejegyzés volt: 7 esetben; d) elhalálozott: 10 egyén.

Vármegyei Hivatalos Rész.

T. Zemplén vármegye törvényhatóságt bizottságának S.-A.-Ujhelyben 1901. évi szeptember hó 17-én tartott közgyűléséből.

281/18502. sz. Olvastatott az állandó választmánynak a közmívelődési célokra kivetendő 1%-es vármegyei pótdadónak megszavazása tárgyában beadott határozati jayaslata.

A határozati javaslat a mennyiben a hazai nyelv és népnevelés terjesztésében oly szép és nevezetes eredményeket elért magyar nyelvet és népnevelést Zemplén vármegyében terjesztő egyesület kitűzött nemes feladatának megfelelni és hazafias célját elérni csak úgy lesz képes, ha a törvényhatóság által megfelelő anyagi támogatásban részesül, a törvényhatóság pedig hazafiai köteleességét csak akként teljesítheti, ha a közmívelődési célokra létesített alap jövedelme pótdadó kivetésével biztosítja van: Bálint Dezső, Bernáth Aladár, Czibur Bertalan, Dókus László, Ferenczy Elek dr., Fischer Gusztáv br., Görgey Pál, Guttman Mór, Híszem Kálmán, Horváth Endre Hönsch Dezső, Isépy István, Juhász Jenő, Katinszky Géza, Kellner Soma dr., Kincsesy Péter, Lácay László dr., Molnár Béla dr., Molnár István, Moskovics Ervin dr., Nemthy József, Nyeviczkey Pál, Nyomárkay Odön dr., Osváth Mátás, Pilissy László, Rosenthal Sándor dr., Róth József, Schön Vilmos dr., Schweiger Ignác, Somogyi Gerő, Sulyovszky István, Szerdahelyi Vince, Teleky László,

Viczmándy Odön, Vladár Emil, Zinner Henrik, Barthos Boldizsár, Bányay János, Csöke József dr., Dókus Gyula, Ehlert Gyula, Engel Jakab dr., Farkas Róbert dr., Füzesséry Tamás, Ganczaugh Miklós, Haraszthy Miklós, Haraszthy Vince, Horváth István, Illésházy Endre, Karezub Géza, Kemechey Béla, Kerekes Szilárd, Kossuth Elek, Kossuth János dr., Kudász Kálmán, Kun Dániel, Kovács Endre, Lehoczky Endre, Markovics János, Matolai Etele, Mauks Endre, Mándy István, Miklóssy István, Mízsák István, Molnár János, Pintér István, Schmidt Lajos, Somogyi Bertalan, Szakszun Izidor, Szepessy Ede, Szladek Károly, Thuránszky László, Turján Gábor, Wettersehneider Miksa, Widder Márk dr., Zakár János, Zombory János, Dongó Gy. Géza, Evva Odön, Görgey Géza, Prihoda Etele és Szirmay István dr., „igen” és senki „nem” szavazatával elfogadotván, közmívelődési célokra az 1902. évre 1% vármegyei pótdadó kivetése egyhangulag, névszerinti szavazással elhatározott.

Ezen pótdadó a föld, ház, személyes, kereseti, tőkekamat és járadék-, bányadó, nyilvánosságadóra kötelezett vállalatok és egyletek adója után lesz a vármegye által 1895. évben alkotott 160/6454. számú szabályrendelet értelmében kivetendő és behajtandó.

Ezen határozat a „Zemplén” hivatalos lapján meghirdetett rendeltetik, a főszoigabirák és S.-A.-Ujhely rendezett tanácsu város polgármestere a meghirdetett tanúsító bizonylatoknak a netaláni felebbezésekkel 30 nap alatti betérjesztésére, az alispán a főszoigabirák jelentéseinek megfelelőleg ezen határozatnak a nagyméltóságú belügyministeriumhoz leendő felterjesztésére utasítatik.

A mennyiben pedig a magyar nyelvet és népnevelést terjesztő egyesület a mely zajtalanul épen oly szép és dicséretes eredménynyol működik: a vármegye közönsége az egyesületnek ezen hazafias és buzgó munkájáért elismerő köszönetet szavaz.

Kmfent.

alispán helyett:

Dókus Gyula, főjegyző.

20898. sz.

T. Zemplén vármegye alispánjától.

A 10 főszoigabirónak és Sátoralja-Ujhely r. t. v. polgármesterének.

Az 1880. évi május hó 1 ről keltezett ausztria értékű 10 ftos bankjegyek bevonása tárgyában kiadott pénzügyminiszteri rendeletet és az osztrák-magyar bank erre vonatkozó hirdetményét a legszelesebb körben leendő közhírrététel végett kiadom.

Sátoralja-Ujhely, 1901. szeptember 20.

Matolai Etele, alispán.

Másolat.

Rendelet az o. é. 10 forintos bankjegyek bevonása tárgyában. Az osztrák-magyar bank a jelenleg forgalomban levő 1880. évi május hó 1-ről keltezett ausztriai értékű 10 forintos bankjegyeket behívja és bevonja. Az osztrák-magyar bank alapszabályainak (1899 évi XXXVII. t. c.) 89. cikke alapján, a m. kir. kormány és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányja az osztrák-magyar bank főtanácsával egyetértőleg elhatározta, hogy a bevonás az osztrák-magyar bank mellékelt hirdetményében foglalt határozmányok szerint történjék. Budapesten, 1901. évi szeptember hó 2-án. Hirdetmény az osztrák-magyar bank 1880. évi május hó 1-ről keltezett o. é. 10 forintos bankjegyeinek bevonása tárgyában. A jelenleg forgalomban levő 1880. évi május hó 1-ről keltezett ausztriai értékű 10 forintos bankjegyek behivatnak és bevonatnak. E tekintetben a m. kir. kormány és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok cs és kir. kormánya az osztrák-magyar bank főtanácsával egyetértőleg a következőket állapították meg: 1. A jelenleg forgalomban levő 1880. évi május hó 1-ről keltezett ausztriai értékű 10 ftos bankjegyeket az osztrák-magyar bank fő- és fióktintézetei 1903. évi február hó 28-ig fizeteskép és átváltás végett fogadják el. 2. 1903. évi március hó 1-től augusztus hó 31-ig ezeket a bankjegyeket az osztrák-magyar bank budapesti és bécsi fióktintézetei ugyan még fizeteskép és átváltás végett, a többi bankintézetek azonban már csak átváltás végett fogadják el. 3. 1903. évi szeptember hó 1-től kezdve a behívott 1880. évi május hó 1-ről keltezett ausztriai értékű 10 ftos bankjegyeket az osztrák-magyar bank többé fizeteskép nem fogadja el, úgy, hogy 1903. évi augusztus hó 31-én a bankjegyek bevonásának utolsó határideje lejár. Ettől az időponttól kezdve a behívott bankjegyeket már csak az osztrák-magyar bank budapesti és bécsi fióktintézetei átváltás végett fogadják el. A fióktintézetek 1903. évi szeptember hó 1-től kezdve ily bankjegyeket csak külön kérelemre az osztrák magyar bank főtanácsának engedélye folytán térítik meg. Ezen engedély kieszközlése végett a megtérítendő jegyek a fióktintézet knél jegyzékkel nyújtandók be. 1903. évi augusztus hó 31-ike után az osztrák-magyar bank többé nem

köte
évi
forin
Bécs
gyar
vezér

2097

kezel
adása
törvé
sát m
delem
domás

Másol

minist
plén v
főügy
ságána
len be
hó 11-
a csat
zokról
bizotts
határoz
hitelesi
részére
nisteriu
ural eg
a mérté
saját k
folyó d
zölése S
engedh
hó 12-é
államtitk

A 20, 97

A k
évi 52,83
vármegye
kelt intéz
denát ké
térhiteles
börbeadá
tek.

E v
okt. hó
órját tü
kik csak
lehetnek,
gyalásra

A v
az évi bé
Tova
órák alatt
Sáto

2-1.

2207/I. sz

Zeml
lozást folyt
Cselej szék
orvosi állá

A kö
korona fize
a községek
deletben m
mazás a k
fizettetik.
sittatik. —

ként legalál
vagyonatlan
A vála
d. e. 9 órák
hivatalban
pályázni ki
e 143. §-áb
kalmaztatás
kérvényeket
annál inkább
kérvények fi
sőbb 8 nap
Gálszée

481/1901. R.

Folyó é
ségben egy fe
tatott és ottan
által gondozás
Körözése
hogy igazolt t

köteles (lapszabályok 89 cikke) a behívott 1880. évi május hó 1-ről keltezett ausztriai értékű 10 forintos bankjegyeket beváltani vagy felcserélni. — Bécs, 1901. évi szeptember hó 2-án Osztrák-magyar bank: Wintenstein alkormányzó. Pranger vezértitkár. Wolfrum főtanácsos.

20977. sz. T. Zemplén-vármegye alispánjától.
Tekintetes főszámvevő úr!

A sátoralja-ujhelyi mértékhitelítő hivatal kezelésének a város közönsége részére való átadása iránt folyó évi 43/3882 szám alatt hozott törvényhatósági bizottsági határozat jóváhagyását megtagadó folyó évi 56836 számú kereskedelemügyi minisiteri intézkedést másolatban tudomásulvétel és alkalmazkodás céljából kiadom. Sátoralja-Ujhely, 1901. évi szeptember 25.

Matolai Etele, alispán.

Másolat.

52836/VII. sz. Kereskedelemügyi m. kir. minisiter Tekintetes Matolai Etele urnak, Zemplén vármegye alispánjának. A vármegye tisztii főügyészenek a vármegye törvényhatósági bizottságának folyó évi 43/3882 számú határozata ellen beadott felebbezése tárgyában folyó évi apr. hó 11-én 5127. szám alatt kelt felterjesztésére, a csatolmányok visszazárása mellett, a következőkről értesitem alispán urat. A törvényhatósági bizottságnak a fenti szám alatt hozott azon határozatát, melylyel a sátoralja-ujhelyi mértékhitelítő hivatal kezelésének a város közönsége részére való átadását kimondotta, a belügyminisiterium vezetésével megbízott minisiterelnök urral egyetértőleg jóvá nem hagyhatom, mivel a mértékhitelítő hivatal a törvényhatóság saját költségén állította fel, ennél fogva a befolyó díjak a vármegyét illetik s annak kezelése Sátoralja-Ujhely r. t. városnak át nem engedhető. — Budapest, 1901. évi szeptember hó 12-én. A minisiter helyett. Csörgeő s. k., államtitkár.

A 20, 977/1901. számhoz.

Verseny tárgyalás.

A kereskedelemügyi m. kir. minisiter ur ez évi 52,836/VIII számú intézkedése, illetve a t. vármegye alispánjának ez évi fenti szám alatt kelt intézkedése folytán a t. vármegye tulajdonát képező sátoralja-ujhelyi 99. számú mértékhitelítő hivatalnak egy évre történendő bérbeadása céljából versenytárgyalást hirdetek.

E versenytárgyalás határnapjával a f. évi okt. hó 15 (tizenötödik) napjának d. e. 10 óráját tűzöm ki s bérbe venni szándékozókat, kik csak oklevéllel képesített mértékhitelítők lehetnek, hivatalos helyiségembe a versenytárgyalásra ezennel meghívom.

A versenytárgyalás zárt írásbeli, melyhez az évi bérösszegnek 20 %-je esatolandó.

További feltételek alulírottól a hivatalos órák alatt bármikor megtudhatók.

Sátoralja-Ujhely, 1901. évi, okt. hó 1-én.

2-1. Dongó Gy. Géza, s. k.,
vármegyei főszámvevő

2207/I. szám.

Pályázati hirdetés.

Zemplénvármegye gálszécsi járásában halálozás folytán üresedésbe jött 11 községből álló Cselej székhelyvel rendszeresített körben a körorvosi állásra pályázatot nyitok.

A körorvos javadalmazása áll: 1. 1000 korona fizetés, 2. 220 korona fuvar átalány, 3. a községek beutazása alkalmával a szabályrendeletben megállapított díjakból. — A javadalmazás a községek által negyedévenként előre fizetetik. — Kézi gyógytár tartására feljogosítottatik. — A körorvos köteles községeit havonként legalább kétszer meglátogatni. — Teljesen vagyontalanok ingyen kezeltetnek.

A választást 1901. évi november hó 18-án d. e. 9 órakor M.-Izsépp községben a körjegyzői hivatalban fogom megtartani. Felhívom azért a pályázni kívánókat, hogy az 1876. évi XIV. t. c. 143. §-ában körülírt képesítést is eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket hivatalomhoz november hó 16-áig annál inkább nyujtsák be, mivel később érkező kérvények figyelembe nem vétetnek.

A megválasztott körorvos állását legkésőbb 8 nap alatt tartozik elfoglalni.

Gálszécs, 1901. évi október hó 3-án.

Nemes Sándor, főszolgabíró.

481/1901. R. sz.

Körösvények.

I.

Folyó évi szeptember 25-én Oreszka községben egy fekete kanca 16 bitangásban találtatott és ottani lakos Borkó Mihály községi bírő által gondozás alá vétetett.

Körözése azon felhívással rendeltetik el, hogy igazolt tulajdonosa a tartási díj megtérítése után fent nevezett községi bírónál átveheti.

Nagymihály, 1901. évi október hó 1-én.

Somossy, szolgabíró.

II.

617/907. IV.

Folyó hó 1-én a esőrgői határban egy sárga szőrű mind a négy lába végén fehér színű kan vizsla kutya találtatott — igazolt tulajdonosa Pogány István esőrgői lakosnál átveheti.

Sátoralja-Ujhely, 1901. október 4-én.

Jelenek, szolgabíró.

III.

5111/1901. kig. sz.

Folyó évi szeptember hó 25-én Kulcsár András szentesi lakos kárára 2 drb. 16, egy kanca 8 éves fekete szőrű, homlokán fehér jegy, egy herélt 4 éves fekete szőrű jegytelen, elszökött és azóta feltalálható nem velt.

Körözését elrendelem azzal, hogy feltalálás esetén hivatalomhoz jelentés teendő.

Király-Helmecz, 1901. évi szeptember 25.

Izsépy Zoltán, h. főszolgabíró.

39525/901. II. sz.

Körrendelet

valamennyi községi és körjegyzőségnek, valamint a s. a. -ujhelyi polgármester urnak.

Donáth és Haas fakereskedő cég Ungvárról 501 korona 84 fillér adóhátralék hátrahagyásával ismeretlen helyre költözött, felhivatik ennél fogva megkeresetik a cím, hogy nevezett céget köröztesse, s feltalálása esetén tegyen ide jelentést.

Sátoralja-Ujhely, 1901 szeptember 27-én.

Mauks,

h. kir. pénzügyigazgató.

Nyilt-tér. *)

Főügynököt

keres előkelő életbiztosító társaság magas javadalmazás mellett Zemplénvármegye részére Sátoralja-ujhely székhelyvel.

Olesó díjak, feltétlen biztonság és előnyös biztosítási feltételek állandó rendelkezésre.

Kautióképes, jó társadalmi állású s agilis urak kéretnek ajánlataikat „Vagyonosodás” jelige alatt Goldberger A. V. hirdetési iroda czimére III. Váci u. 20. szám küldeni.

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget
A szerk.

A szerkesztő postája.

Jaga. Kívánságát terjessze a kiadóhivatal elé, mert a közreadott dolog most az ő rendelkezése alatt van.

Névnapi vers. Gyenge a mi sajtónk alá „Express” szerkesztősége — Budapest. Efelélekkel évek számára el vagyunk halmozva.

K dr. — Csernyő Átküldöttük a kiadóhivatal címszalag osztályához.

H. — Sztropkó. Már a pénztárban van.
Magda. — Péczel. Örvendünk a viszontlátásnak.
(Rottenbiller u. 15. sz. Manya.)

Hirdetések.

Haszonbérbe adandó

1902. évi október 1-től számítandó 9 évre a Ghyczy József ur és neje öngasága tulajdonát képező s Gálszécs, Kohány és Gerenda községek határaiban fekvő mintegy 946 hold (á 1200 □ öl) szántóföld és 44 kaszás rétből álló s ez idő szerint is haszonbérben levő birtok megfelelő lak és gazdasági épületekkel.

A haszonbérbeadó tartozik a haszonbérbeadók tulajdonát képező dargói erdőben a birkával és sertéssel való legeltetés is.

Kívánatra bővebb felvilágosítást ad, kinél egyszersmind haszon bérleti feltételek is megtudhatók

Dr. Kovács István ügyvéd,
Gálszécsen.

Hirdetés.

A tarczali m. kir. vinczellériskola fűtésére egyelőre 20° I. oszt. hasáb tűzifára van szükség, melynek szállítása iránt felhivatnak az alánlattevők, hogy ajánlataikat október hó 15-ig az igazgatóságához terjesszék be. Az átvétel a tarczali állomáson történne, miért is az árak ahhoz arányítandók.

Vinczellériskola igazgatósága.

Tk. 4812/1901. szám.

Árverési hirdetményi kivonat.

A homonnai kir. bíróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a m. kir. államkincstár végrehajtatónak Karabincsik György végrehajtást szenvedő elleni 147 korona 67 fill. tőkét követelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a homonnai kir. járás bíróság területén lévő Kárna községében fekvő

1. a kárnai 29. számú telek kvben A. I. 1-17. sorszám alatt fölvevett 2/3-ad urbéri kültelekből s a hozzá tartozó közös erdő és legelő és közös tereknek e jószágterest és aránylagos részéből a B. 2. alatt bejegyzett Karabincsik Györgyöt illető fele részbeni jutalékra 240 korona kikültási árban,

2. ugyanezen telek kvben A. II. 1-17. sorszám alatt fölvevett 2/3-ad urbéri telekből s a közös erdő és legelő és a közös terek aránylagos részéből Karabincsik Györgyöt illető fele részére 240 korona kikültási árban,

3. a kárnai 51. számú telek kvben A. I. 1-2. sorszám alatt fölvevett s Karabincsik György tulajdonát képező ház (udvar és kerttel) (s kertre 320 korona kikültási árban az árverést elrendelte, és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az

1901. évi október hó 15-ik napjának d. e. 10 órakor Kárna község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikültási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 24 kor-nát illetve 24 kor-t illetve 32 koronát készpénzben vagy az 1881. évi LX. tc. 42-ik §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt I. M. rendelet 8. §-ban kijelölt óvadék-képes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni vagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át-szolgáltatni.

Kelt Homonnán, a kir. járásbíróság mint tkvi hatóság 1901. évi július 30. napján.

Dr. Osiáh, kir. albiró.

Tk. 3820/1901. szám.

Hirdetés.

Kelecseny község telekkönyvének birtokszabályozás következtében fogauatosított és a m. kir. igazságügyminisiternek 1900. évi 15,288. I. M. sz. a. kelt rendelete folytán újra felvevett átalakítása befejezetett és ezzel egyidejűleg azokra az ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886. évi XXIX., az 1889. évi XXXVIII. és az 1891. évi XVI. t.-cz. 15. §. a) pontjában foglalt kiegészítései is, valamint az 1889. évi XXXVIII. t.-cz. 7. §. a) és az 1891. évi XVI. t.-cz. 15. §. b) pontja alapján eszközölt bejegyzések, vagy az 1886. évi XXIX. t.-cz. 22 § alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, a végből törlési keresetüket hat hónap alatt, vagyis az 1902. évi április hó 15-ik napjáig bezárólag e telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886. évi XXIX. t.-cz. 16. és 18. §§-ainak eseteiben, ide értve az utóbbi §-nak az 1889. évi XXXVIII. t.-cz. 5. és 6. §§-aiban foglalt kiegészítései is, a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt, vagyis 1902. évi április hó 15-ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő letelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, a kik a telekkönyv újra felvevett átalakítása tárgyában tett intézkedések által, nemkülönben azok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az 1892. évi XXIX. t.-cz. szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogait bármely irányban beleértve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889. évi XXXVIII. t.-cz. 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1902. évi április hó 15-ik napjáig bezárólag nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmulta után az átalakításkor közbejött téves bevezetésből származó bármilyen igényeket jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvényrendes utján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, a kik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy amennyiben azokhoz egyszerű másolatokat is csatoltak vagy ilyeneket pótlólag benyujtanak az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

Kelt Gálszécsen, a kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság 1901. évi szept. 27-én.

Valkovszky Győző, kir. albiró.

Legnagyobb cipő- és uri divat-raktár.

Halász Herman ezelőtt özv. Rózsásy Lajosné Sátoralja-Ujhely, főtér.

Czipők csak a legjobb anyagból a lelegegásabb alakban nálam olcsón beszerezhetők. Egyedüli raktár a gomb, füzös és zugg nélküli „Triumph” czipőknek, mely egy érinéssel fel és lehuzható.

Óriási választék uri divat-czikkekben,

u. m. legfinomabb férfi és fiu bel- és külföldi kalapokban, finom fehér és színes ingek, gallérok, kézelők és a legizlésebb nyakkendőkből, olcsó árakban.

Izléses séta- és táncz spangeres czipők.

Elismert legjobb

Czipő-krémek

minden színben.

Fájós és tyukszemes lábakra kitűnő czipők.

Óriási választék czipőkben és uri divatban.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Keil-lakk

(Glasur)

legkitűnőbb mázoló-szer puha padló számára, 1 nagy palaczk ára 1 frt 35 kr. — 1 kis palaczk ára 68 kr.

Viasz-kenőcs

legjobb és legegyszerűbb beeresztő-szer kemény padló számára. 1 köcsög ára 45 kr.

Arany-fénymáz

képketerek stb. bearanyozására. 1 kis palaczk ára 20 kr.

Fehér „Glasur“-fénymáz

Legjobb szer mosdó-asztalok, ajtók, ablakdeszkák stb. ujonnan befestésére. 1 doboz ára 45 kr. Mindenkor kaphatók

BEHYNA TESTVÉREK czégnél S.-A.-UJHELY.

Eladok

500 mm. száraz, egészséges préselt szénát franko waggon Huszt. Közelebbi felvilágosítással szolgál **Hartstein Bernát** Huszt.

Alapítottott
1862.

TOTTIS és KREN

„AZ ÉSZAKCSILLAGHOZ”

Budapest IV., Bécsi-utca 1. szám.

ajánlják közel 40 éve fennálló és az egész országban legjobb hírnévnek örvendő áruházukat vászon és fehérneműk beszerzésére.

Nagy raktár finom női, uri és gyermek fehérneműkben.

Teljes menyasszonyi kelengyék 1000 koronától 10.000 koronáig.

A legjobb minőségért és a legszolidabb, legmodernebb kivitelért teljes kezesség

Legnagyobb gyári raktár szőnyegekben, butorszövetekben, takarókban, függönyökben, futókban, gyékényekben stb. legolcsóbb gyári árakon.

Nagyobb bevásárlásoknál és menyasszonyi kelengyék megrendelésénél direkt levélbeli megkeresésre, megbízottunkat teljes mintakollekcióival saját költségünkre küldjük bárhová.

Mintákkal és választék küldeményekkel mindenkoron szívesen rendelkezésre állunk

Bodnár-mester,

ki szakmájában teljesen képzett és államilag vizsgázott hordóhitelítő is, uradalmaknál állást keres, avagy mint társ ajánlkozik. Tudakozódhatni e lap kiadóhivatalában.

94/1901. biz. sz.

Hirdetmény.

Károlyfalva község telekkönyvi betéteinek szerkesztésére kirendelt bizottság közhírré teszi, hogy az 1886. XXIX., 1889. XXXVIII. és az 1891. XVI. törvényekbe előírt helyszíni eljárás végett és pedig egyelőre csupán az azonosító 1901. évi október hó 21. napján az azonosítás befejezte után pedig a bizottság a községben mejelelend.

Ennélfogva felszólítanak.

1. mindazok, a kik a telekkönyvben előforduló bejegyzésre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a bizottság előtt, a kitűzött határnapon megkezdendő eljárás alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okiratokat mutassák fel;

2) mindazok, a kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, hogy a tulajdonjog tkvi bekebelezését a kitűzött határidőig a telekkönyvi hatósághoz intézendő szabályszerű beadvány útján kieszközöljék, vagy a telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okiratok alapján a telekkönyvi bejegyzés iránti kérelmek előterjesztése végett a bizottság előtt jelenjenek meg, ha pedig telek-

könyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. XXIX. t.-cz. 15-18. és az 1889. évi XXXVIII. t.-cz. 5., 6., 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényüket a kiküldött bizottság előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos, az átruházás létrejöttét a bizottság előtt szóval elismerje és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogait ezen az uton nem érvényesíthetik és a bélyeg- és illeték elengedési kedvezménytől is elesnek.

3) azok, kiknek javára tényleg már megszünt követelésre vonatkozó zálogjog, vagy egyéb megszünt jog van nyilvántartásilag bejegyezve, ugyszintén az ilyen bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött bizottság előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

Kelt S.-A.-Ujhelyben, a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságnál.

Schuszter Román,
betét-szerkesztő.

Wieland Lajos,
kir. tszöki bíró.

Tk. 4811/1901. szám.

Arverési hirdetményi kivonat.

A homonnai kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a m. kir. államkincstár végrehajtónak Kinl Jánosné szül. Luszánszki Mária végrehajtást szenvedő elleni 52 kor. 49 fillér tökéletesítés és járulékal iránti végrehajtási ügyében a s.-a.-ujhelyi kir. törvényszék (a sztopkói kir. járásbírósg) területén lévő Hoca községben fekvő a hocsai 1. sz. tjkvben A II. 1-17. sorszám alatt felvett 1/4-ed urbéri telekre és a hozzátartozó 54 régi összeírású sz. háza kerttel, tehát a végreh. törvény 156. §-ának alkalmazásával nemcsak a végr. szenvedett Kinl Jánosné szül. Luszánszki Mária, hanem a B. 2-4. alatt bejegyzett társtulajdonosok Gonosz Jánosné szül. Luszánszki Anuít, Luszánszki Mihályt és Luszánszki Jánost is megillető jutal köra 670 koronában megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte, és hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az 1901. évi október hó 15-ik napján délelőtt 10 órakor Hoca község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatulognak.

Arverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárnak 10% -át vagyis 67 koronát készpénzben vagy az 188. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi nov. hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügymin. rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. 60. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Homonnán a kir. bíróság mint telekkönyvi hatóságnál 1901. évi március hó 5-én.

Dr. Oláh, kir. albiró.

Hazai ipar!

„Emke” padlófénymáz

Magyar gyártmány!

Nem kell osztrák, nem kell német, nem kell külföldi gyártmány, hanem vegyünk

Berkes-féle

„EMKE” padlófénymáz,

s így elérjük, hogy kitűnő legjobb magyar gyártmányt kaphatunk s e mellett kiváló közművelődési czélt szolgálunk, mert 5% az „EMKE” javára szolgál. A Berkes-féle „EMKE” padló lakk: a szobapadlók fényezésére kiválóan alkalmas, mert:

- A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-lakk: rögtön szárad s így a fényezett szoba már egy óra múlva használatba vehető.
- A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-lakk: szagtalan, tehát nem kell a kellemetlen Terpentin szagot napokig a szobákban tűrni.
- A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-lakk: mosható s szárazra törülve fénye még fokozottabb.
- A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-lakk: víztől nem lesz foltos, mint a többi lakk.
- A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-lakk: fényét a többi hasonló gyártmányok között legtovább tartja, tehát legtartósabb.
- A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-lakk: üveg keménységűvé válik, s a legkevésbé kopik.
- A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-lakk: szeszszel higítható.
- A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-lakk: kitűnően alkalmas konyha butorok és más erős használatnak kitett tárgyak mázolására.
- A Berkes-féle „EMKE” szobapadló-lakk: a ragadós padlókat szárazzá teszi.

Gyártás és főeladási hely: **Berkes Bertalan** Nagyvárad. — Egyedüli eladási hely: Sátoraljaújhegyben: **Klein Albert** és Tokajban: **Olay Lajos** urak kereskedésében.

Első zemplén-megyei honi butor-csarnok
S.-a.-Ujhelyben.

Bútorokat

vásárolni szándékozó n. é. közönséget van szerencsém meghívni a „Vörös ökör“ épületében a földszinten és az emeleten **nyolcz teremben** kényelmesen berendezett

BUTORRAKTÁRAIM

szives megtekintésére, hol is hazai gyártmányu **barok, ó-német** és egyéb másnemű stilszerű bútorok a legkényesebb izlésnek is teljesen megfelelőleg, csinos és izlésteljes kivitelben kaphatók.

Kik eddig nálam bevásárolni szivesek voltak, meggyőződhetnek azon állításom igazságáról, hogy raktáramban csakis jó és szolid minőségű és bárminő kívánalomnak megfelelő izlésteljes áruim vannak, miért is kérem e kedvező alkalmat megragadni és ígérem, hogy a n. é. közönség bizalmát mint eddig úgy ezután is igyekezni fogok kiérdemelhetni.

Kiváló tisztelettel

WILHELM HENRIK.

Hirdetmény.

A t. cz. közönség tudomására hozatik, hogy alulírott intézet földbirtokokra és S.-A.-Ujhelyben lévő házakra 10—50 évig terjedő

Törlesztési kölcsönöket

eszközöl.

A feltételekre vonatkozó bővebb felvilágosítással szolgál a

S.-A.-Ujhelyi Népbank mint Takarékpénztár.

Tk. 4193/1901. szám.

Hirdetmény

Karád nagyközönségre nézve az 1892. évi XXIX. t. czik értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogának a telekkönyvekbe való bejegyzése és a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetvén, ez azzal a felszólalással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. évi XXIX. törvényezik 15. és 17. §§-ai alapján, ideértve e §-oknak az 1889. XXXVIII t. cz. 5 és 6. §-aiban és az 1891. évi XVI. t. cz. 15. §. a) pontjában foglalt kiegészítéseit is, valamint az 1889. évi XXXVIII. t. cz. 7. §. a) és az 1891. évi XVI. t. cz. 15 §. b) pontja alapján eszközölt bejegyzések, vagy az 1886. évi XXIX t. cz. 22 § alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, a végből törlési keresetüket hat hónap alatt, vagyis az **1902. évi május hó 1-ső** napjáig bezárólag e telekkönyvi hatóságához nyújtják be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886. évi XXIX. t. cz. 16. és 18. §§-ainak eseteiben, ide értve az utóbbi §-nak az 1889. évi XXXVIII. t. cz. 5. és 6. §§-aiban foglalt kiegészítéseit is, a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, irásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt, vagyis **1902. évi május hó 1-ső** napjáig bezárólag a telekkönyvi hatóságához benyújtják be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő letelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az eljárás és az

ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogait bármely irányban sértve vélik, ideértve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889. évi XXXVIII. t. cz. 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis **1902. évi május hó 1-ső** napjáig bezárólag nyújtják be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmulta után az említett bejegyzéseket pedig csak a törvényrendes utján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, a kik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy amennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

Kelt Király-Helmeczen, a kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság 1901. évi szept. 17-én.

Bodnár, kir. jbiró.

Kapható Malártsik György fűszer-kereskedésében
Sátoralja-Uhely.

Kitünően kezelt

Hentes áruimat

a t. cz. vevő közönség ssives figyelmébe ajánlom

Friss olvasztott szalonna zsir	kilója 1 kor. 08 fill.
„ sótan szalonna, zsirnak való „	96 fill.
Uj sós szalonna	1 kor. — fill.
Füstölt szalonna szeletben	1 kor. 08 fill.
„ „ tábla	1 kor. 12 fill.
I-ső rendű pörkölt paprikás szalonna „	1 kor. 28 fill.
Füstölt kolbász	1 kor. 50 fill.

Nagybani vételnél árengedmény.

Megrendelhető
KARNER JÓZSEF,
hentes üzletében Nyiregyházán.

Szénásy, Hoffmann és Társa

selyemárú háza

Budapest, IV., Bécsi-utca 4.

Az őszi és téli

UJDONSÁGOK

teljes választéka raktárra érkezett. Cégünk elve csakis „First Class“ gyártmányok elárúsítása. Cégünk az országban az egyedüli, mely Lyon és Páris legelső s leghíresebb gyáraival közvetlen összeköttetésben áll; az általunk lekötött minták és minőségek kizárólag cégünknel szerezhetők be.

* Minden egyes árucikknek *

feltétlen szabott ára.

nyíltan, számokkal van jelölve, ennél fogva a tulbecslés teljesen ki van zárva.

* Minták a vidékre kívánatra bérmentve küldetnek.

Szénásy, Hoffmann és Társa

selyemárú háza

Budapest, IV., Bécsi-utca 4.

Ügyes pinczemester

kerestetik azonnali belépésre, ki a pince munkákban, valamint a hordó- és üvegelés szakban jártas és már nagyobb borüzletben hosszabb ideig alkalmazásban volt. (Ajánlatok e lap kiadóhivatalához küldendők.)

Az 1836-ik év óta ismeretes Alapi Salamon Géza-féle

Szulini Korona Forrás

legszénsavdusabb — nem másavval telített természetes ásványvíz.

Kitünő gyógyital

gyomor-, bél-, hólyag-, légső- és gégehurut ellen.

Hazánk legjobb borvize.

Savanykás borral vagy gyümölcszörppel — főleg nők és gyermekek számára — kitünő idűtő italt szolgáltat.

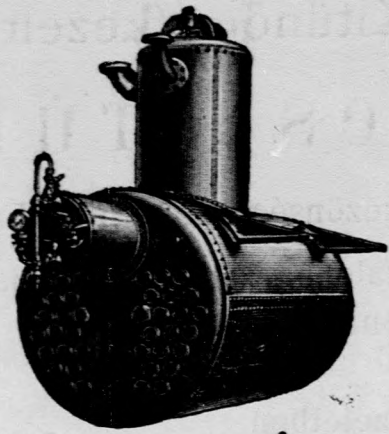
Országos főraktár:

Kónya Miklósnál Eperjesen.

Kapható azonkívül minden fűszer és ásványvíz üzletben.

Alapítva

1866.

Alapítva

1866.

FLEISCHER ÉS TÁRSA

gépgyára és vasöntődéje
Kassán, Vám-utca 11. szám.

Ajánl:

Gőzkazánokat,
Szesztartályokat,
Viztartályokat,
Gőzgépeket,
szeszgyár berendezéseket,
Malomberendezéseket,

Szőlő gazdák, borkereskedők, hatóságok és
tüztöltő-egyesületek figyelmébe.

DEUTSCH ADOLF

alapít. 1890 első s.-a.-ujhelyi hordógyára alapít. 1890

Sátoralja-Ujhely.

Van szerencsém b. tudomására hozni, hogy a s.-a.-ujhelyi

HORDÓGYÁRAMBAN

mindenféle nagyságu hordókat készítek, a legkisebb ántalagtól
a legnagyobb hordóig, valamint

szüretelő, taposó és fürdő-kadakat

minden megrendelendelendő nagyságban a legjutányosabb árban.
Különösen ajánlom a t. községek, gazdák és tüztöltő-egye-
sületeknek a nálam készített

VIZES HORDÓKAT (gömbölyü vagy ovál)

mely kitünő gyártmányaim számtalan község és tüztöltő-egyesületnél használatban
van és melyek még eddig minden más hasonló gyártmányok közül jószáguk és
tartósságuk által kitűntek.

Fonto!!! Hordó-gyáramban, mely má több év óta fennáll, csakis a leg
jobb minőségű hegyi tölgyfa anyagot használók, de kívánatra elvállalok minden
nemű fenyőfából készítenő munkákat is és képes vagyok bármily megrendelésnek
a legrovidebb idő alatt eleget tenni.

Szémos rendelést kérve mar dok kiváló tisztelettel

DEUTSCH ADOLF,

hordó-gyáros.

S.-A.-Ujhely, Rákócy-u. (saját házamban.)

21 év óta fennálló hordógyáramban GÖNCZI HORDÓK jutányos árban kaphatók.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomá-
sára hozni, hogy

téglagyáramat

a mai kor kívánalmainak megfelelően

gőzgéppel és körkemenczével

rendeztem be, melyben mindenféle speczial munkákat készítek
u. m.:

1. Francia hornyolt tetőcserep, melyből 14 drb. fed. □
méterenként, sulya 35 kiló.
2. Hozzávaló dísz gerinceserep.
3. **Többféle nagyságu alagcsövek, mező és szőlő-
vizek, valamint nedves lakások lecsapolásához.**
4. Gép falitégla.
5. Préselt sima téglá dísz munkákhoz.
6. Kézi falitégla.
7. Kézi közönséges fedéleserep.
8. Gépi közönséges fedéleserep.
9. Vízépítési fagyálló téglá.
10. Boltozat ürtégla.
11. Virágágy díztégla.

Áruimat a sárospataki vasúti állomáshoz vagonokba rakva
jutányosan számítom. — Gyáramat a n. é. közönségnek b.
pártfogásába ajánlva maradtam

Kitünő tisztelettel

NIESZNER FERENCZ,

hordó és gőztéglagyár tulajdonos. Sárospatak,

Tanuló

felvétetik a

„ZEMPLÉN” nyomdájában

KIVÁLÓ ERŐSÍTŐSZER

Farbenfabriken vorm.
Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.

SOMATOSE

hushól készült és ennek tápanyagát
tartalmazó iztelen, könnyen oldódó
Albumose készítmény a legkiválóbb
erősítő szer

gyenge és a táplálkozásban elmar-
adtaknak, ideg-, mell- és gyomor-
betegeknek, beteggyasoknak, angol
kórban szenvedő gyermekeknek, idő-
soknak, nemkülönben

vas-Somatose

alakjában a

sápkórosoknak

lesz ajánlva az orvosok által.

Vas Somatose nem egyéb 2% szer-
ves öszetételű vasat, a melyen alak-
ban a vas az emberi testben van

jelen, tartalmazó Somatose.
Somatose rendkívül gazdasági
az évtágyat

Raktáron van az összes gyógyszer-
tárakban és gyógyszer-terezkedé-
sekben.

1901. Témavári kiállítás: első díj.

A LESZIH-féle újból javított

„VIKTORIA” terményrostákat

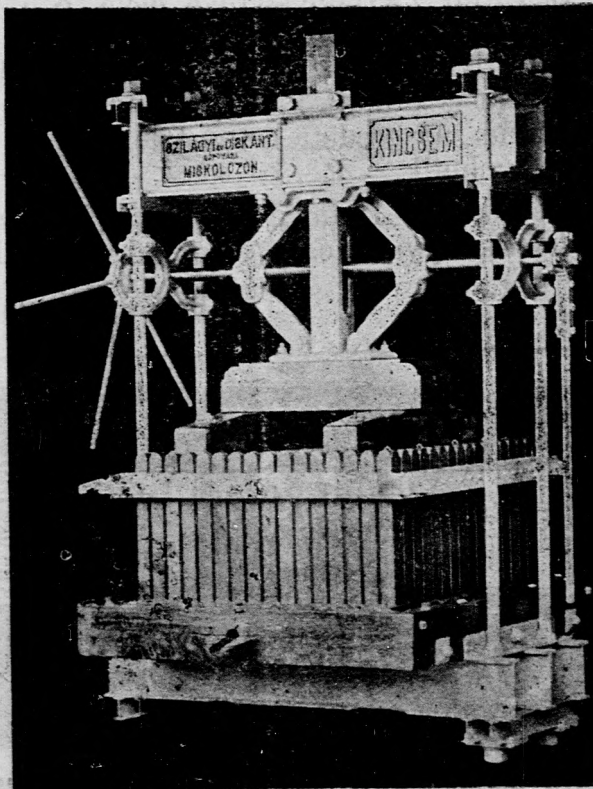
ajánlja teljes szavatosság mellett

LESZIH MIKSA utódai

SZILÁGYI és DISKANT

gépgyára és gazdasági gépraktára
(Leszih-féle ház) Miskolcson (alapítva 1863.)
30-szor kitüntetve

napontai munkaképesség: 100,—200,—300,
egészen 500 mázsáig tisztit zörgés nélkül,
nagy és apró magvakat osztályoz suly és
nagyság szerint. — Üszög verővel ellátva!

BORSAJTÓK.

Könyökszerkezetű, Acélorsós,
Mabille rendszerű és Kincsem a
Hegyalja

legkedveltebb
borsajtója.

Kitünő anyag s elmés szerkezeténél fogva
utólérhetetlen.

Egy ember által 10—20,000
kg. nyomás fejthető ki.

Rostáink és borsajtóink az erdélyi gazd.
egyesület védnöksége alatt álló kiállításon
mindenkor megtekinthetők!

A prágai rostaversenyen a legelső és legmagasabb kitüntetést a „VIKTORIA” terményrostánk nyerte.
Sátoralja-Ujhely, nyomtatott a „Zemplén” gyorsajtóján.

Terménykereskedőknek elkerülhetetlen.

Gazdaságban nélkülözhetetlen!

ZEMPLEN.

Társadalmi és irodalmi lap.

ZEMPLEN-VÁRMEGYE KÖZÖNSÉGÉNEK

ÉS A ZEMPLEN-VÁRMEGYEI „TANÍTÓ-EGYESÜLET”-NEK

HIVATALOS LAPJA.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSÁRA:

Egész évre . . . 12 kor.
Félévre 6 „
Negyedévre . . . 3 „

Bérmentelen levelek csak ismert kezekből fogadtatnak el.

Kéziratok nem adtnak vissza.

Egyes szám ára 30 fill.

A nyiltörben minden garmond sor díja 40 fill.

HIRDETÉS DIJJA

hivatalos hirdetéseké: Minden szó után 2 fill.

Petitől nagyobb, avagy diszkrétivel, vagy körzetel ellátott hirdetésekért termékek szerint minden négyszög centim. után 6 fill. számítatik. Állandó hirdetéseknel kedvezmény nyujtatik.

Hirdetések és pénzküldemények a kiadóhivatalhoz intézendők.

Államosított közegészségügy.

Abban a mindinkább erősödő mozgalomban, melyet kormányunk, a társadalom támogatása mellett a magyar haza, a közügyek és viszonyok talpraállítására, fejlesztése és fölvirágoztatására érdekében indított, méltán helyet kell hogy foglaljon a magyar nép higienikus érdeke is.

Bleddig sem a törvényhozás, sem pedig maga az első sorban érdekelt társadalom nem fordított erre az igazán életbevágó kérdésre annyi figyelmet, a mennyit az megérdemel. Pedig köztudomású s elismert tény, hogy — fájdalom — a halandóság és az élethossza tekintetében rosszabbul állunk, mint a többi nyugoti államok, a nélkül azonban, hogy ennek a keserves helyzetnek javítására kellő és fokozott erővel, odaadással s kitartással törekedtünk volna.

Nem hiányoznak ugyan e tekintetben törvényes intézkedéseink, de ezeknek mindenkori kevés hasznát észleltük. Most azonban — hála és elismerés érette országos kormányunknak — felvirad az emberorvosokra is s felvirad a közegészségügynek is.

Az állatorvosi szolgálatot már előbb államosították s adtak olyan fizetéseket ennek a szolgálati ágának, hogy bizony az emberorvosok méltán restelheték tudományuknak silányul furesa taksálását, mely sok helyütt egy konvenciósi kocsis fizetését is alig ütötte meg; míg másutt 40 filléres beteglátogatásokból s a községek nagy kinnal kivásalt 600–800 koronájából kellett megélniök azoknak, a kik az emberek gyógyításával és az általános közegészségügygel foglalkoznak, vagyis a kik az emberi élet legdrágább javát, kincsét kezelik.

TÁRCA.

Az első bojtár.

— A Zemplén eredeti tárcája. —

Írta: Klár István.

Valamennyi bojtár között a legszálasabb, hosszú fűrtel göndör csigákban omlanak le barnára perzselt nyakára, dióbarna szemének tüze föltétlen önbizalmat árulnak el, barnapiros arcán az őszinte nyíltság ül, araszos mellén pedig patanásig feszül a sűrűn pitykézett lajbi. Tartása délceg, járása ruganyos és egész viselkedésén olyan rátartóan betyáros tempó ömlik el, a melyet a többiek követnek ugyan, de amugy igazában, szemnek jól esően nem tudja utána csinálni egy sem.

Izmos karjainak egy rántásával ketté szakítja a legjobb kenderből font kötőféket. Selyemsuhogó karikásával első csapásra levágja a ló marjára szállt pöcsiket a nélkül, hogy a lovat érintené. Nótálföz ütemre pattogtat. A száguldó ménes kellő közepéről egy dobásra kiszakítja a kijelölt csikót és ha a befogott horkoló állatnak orrcimpájába ragadhatott, úgy vezet magá után, mintha kezes bárány és nem harmad füvet ért, féket sohasem látott sárkányfiók lenne.

Reggel a legkorábban kél, este legkésőbb fekszik. A zivatart állja, a napot meg nem bánja. Ha szürét nyakába kerítette egy állító helyben is kitart egy-egy kisebb fergeteget és ha dehlón a kánikulai forróság álmod hoz szempilláira,

Thales, az ó kori böles, kérdeztetvén hogy kit tart ő boldognak, felelé: azt ki testére nézve egészséges, lelkére nézve pedig művelt ember. S ma, mit tart a világ legfőbb, legnagyobb jónak? Talán nem tévedek, ha azt állítom, hogy az ember testi egészségét és erejét. En legalább minduntalan azt hallottam, hogy legdrágább kincs az egészség, mert ha ez hiányzik, hasztalan akkor a hirnév, a méltóság és gazdagság; az ember nem találja bennök gyönyörűségét, a mit a magyar közmondás így fejez ki: „Kelletlen ott a kincs, hol jó egészség nincs” — meg így: „Bibor, bársony vendégség — jobb egy napi egészség.”

Egészség alatt értjük a test épségét, erejét, eleveenségét, egyenes, rendes és üde magatartását és mozgékonyágát; azt az állapotot, a midőn nincs benne semmi fogyatkozás, gyöngeség, elbágyadás, vagy valami sérülés. Épp azért az egészséggel is úgy vagyunk, mint a boldogsággal, csak akkor tudjuk, érezzük, milyen drága kincs, amikor már elvesztettük.

Azért el is követnek az emberek mindent, hogy maguknak az állandó egészséget biztosítsák, vagy pedig az elvesztett erőt visszazerezzék. Finom husos ételekkel és vérszaporító italokkal táplálkoznak; óvják magukat a meghülestől; orvost vesznek igénybe, mihelyt egy kis változásuk van; fürdőre járnak, torna- és testedző egyesületeket alakítanak, hogy testi erejüket fejlesszék, izmaikat edzzék. Szóval élni és az élet gyönyöreit, de mindenek felett a természet gyönyörűségeit élvezni törekszik minden ember, a ki nem feleli el, hogy az élet mulandó és hogy a nap terjesztette világosságot a sir örök sötétje fogja felváltani.

Hogy tehát a szemünkkel élvezett, látott világosság elsötétedése lehető későn követ-

nem keresi az árnyékot. Hanyatt vágódik a gyeppen, kalapjával befödi az arcát, aztán a másik pillanatban már alszik.

Nem zavarja sem az augusztusi nap heve, sem a ménest nyomon követő legyek vágása. Amannak tüzet állani rég megszokta már bőre, a legyeket még álmában is elüzi magáról. Oda kap, a hol csipést érez, de fel nem ébred.

Az első dobajra azonban, a mit a fektéből kelő csikó vág patájával, már talpon van. Egyet, kettőt törül arcán a borju száju kék ing gyolcsával, aztán két ujját nyelve alá dugva füttyent a nyergesnek és mire megmozdul a ménes már ő is lovon van. Versenyt száguld a futó felhővel, kurjantása tulharsogja a vágató ménes robogását és ha a kétszáz csikó száz felé szalad, akkor érzi magát igazán elemében.

Egy nagy ivben elibe rugtat az oldalra vágóknak. Karikásával orron csipdesi az elül száguldókat. Aztán ha az első sort megfordította az megállítja az egész ménest. Az egymásnak szaladó csikók egy kicsit összetorlódnak, araszos szügyük egymásnak feszülnek, szemek tüzből forognak, fejüket magasra tartva ijedt idegességgel prüszkölnek. Egyik másik egy-egy harapást, vagy rugást kap vékonyába, de pár perc elmúltával ismét helyre áll a rend és a megzavart csikók nyugodtan legelnek tovább. Ha vagy egynek sikerül mégis kitörnie, azzal aztán olyan játékot művel, mint a macska az egérrel. Nyergesen álló helyzetbe emelkedve futtat utána. Aztán az összegöngyölt karikást labda módjára dobálja felé, a melyet csak úgy a sebes vágóban haladó ló hátáról hajolva le, kap ismét fel

kezzék be: ösztönszerű óhajta, vágya mindazoknak, kik az életet kedvesnek, becsesnek tartják s ennél fogva élni szeretnek. Mert *lenni mindig jobb, mint nem lenni*: ennél fogva arra törekedni, hogy életünk, létünk lehető hosszú legyen, egészen indokolt. Kétszeresen indokolt főképp napjainkban, midőn az életmód, a táplálék, az izgató italok, a kicsapongás, betegségek ezer nemei, a szegénység s másféle okok folyvást gyöngítik az ember testi szervezetét, rövidebbé teszik életét.

Már-már annyira vagyunk, hogy szinte igazat kell adnunk *Pope* angol költőnek, a ki szerint „az élet most csak arravaló, hogy az ember körülnézze magát és — meghaljon.”

Feltétele pedig az életnek: hogy egészségesek legyünk. Ezért mindenek felett úgy az államnak, hatóságoknak mint az egyeseknek is elsőrendű szoros kötelessége a jó közegészségügy megteremtésén munkálkodni, azt létesíteni, egész erővel és akarattal föntartani, biztosítani.

Elég sajnós, hogy a létért való, a mindennapiért és az anyagiakért folytatott szivós küzdelemben az emberiség nem juttat magának időt egészségének kimélésére, sem a jó közegészségügy feltételeinek megszerzésére.

Minden meg és meg nem engedett esz-közzel iparkodnak egy némelyek vagyont szerezni; a szegényebb sorsban született földműves, iparos rendkívüli munkásságot fejt ki, éjt-napot egygyé téve dolgozik és nélkülöz, csak hogy valamije legyen; életünk végességére nem gondolva igaz-talanok és kegyetlenek vagyunk önmagunk és mások irányában is, mintha cselekedeteinkről soha számolni nem kellene, szóval míg végünket magunktól messzelevőnek hisszük, míg szerveink és idegeink jók és

a földről, majd mellé kerül a futó csikónak és üstökön ragadva igyekszik maga után cipelni. Ha az nem sikerül neki, akkor szorosan mellé rugtat és egy alkalmas pillanatban átpattan a szőkevény hátára és addig pofozza azt, hol jobbról, hol balról, míg a szokatlan teher sulya alatt zavarba jött állat arra felé nem megy a merre neki tetszik.

A nyerges meg a hogy szabadon érzi a szarát, mint a fiatal bárány, cikkázni kezd széles jó kedvében. Erektől duzzadó nyakát ivbe hajlítja, fejét szügyibe vágja, farát magasra hánnya, hátsó lábával oldalrugásokat csinál és ágaskodás közben elsőlábaival olyan játékokat művel, mintha patáival tapsolni akarna.

Egyszer csak mintha eszébe jutott volna valami, abba hagyja a baktáncot. Egy öles ugrás után füleit sunyi módra hátra huzva, a legsebesebb iramba csap át és mig csúdig erő farka mint egy kibontott lobogó röpököd utána, pár perc elmúltával már ott száguld a délibábos pusztá vibráló szemhatárán.

A délibáb először megnöveszti alakját. Formás lábait irombákká, karcu derekát idomtalaná teszi. Aztán felemeli a hullámzó levegőbe, hol, mint a mesebeli táltos, nem is menni, hanem uszni látszik. Majd meg egy másik lovat is varázsol fölébe, a melyik szorosan a hátához nőve lábával az ég felé kapál, vele együtt száguld és a délibáb szeszélye szerint hol egészen tiszta, hol meg alig kivehető fordított képét adja a vágató lónak. Végtere pedig egy alig érezhető fuvalom, mint egy varázsütésre, eltűnt mindent. A felséges képből csak egy ökol-